Nr. 239 **Doos Gazette** **april 2022**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
Ie peisde datt'n goai eschoten had en ie had de perse nog niet erakt!
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

De Hopast

't Neerhof VZW
Krombeekseweg 32
8970 Poperinge

In de hopast wordt er een tentoonstelling gebracht rond het thema van de geschiedenis van de hoeve, de familie Lebbe en de hopteelt en wordt gebracht met talrijke korte filmpjes.
De tentoonstelling is te bezoeken met gids en de rondleiding neemt ongeveer 2 uur tot 2 uur 30 in beslag.
Individuelen kunnen op de open dagen aansluiten tegen de prijs van 10 euro per persoon.
Men kan en moet zich inschrijven via Guido.Vandermarliere@telenet.be
Indien er te weinig inschrijvingen zijn, houden de inrichters zich het recht voor om de open dag af te schaffen.
Naast het algemeen programma kan men als groep ook opteren van het het verteltheater – De Strijd tussen de Wijn- en de Bierheiligen'.

23 & 24 april 2022 –
Erfgoedweekend
Dompel je onder in de hommelwereld van vroeger …
Ook de hopast van 't Neerhof doet mee !
Met het project : Hop! Hop! Kleur het verleden !

Twee kunstenaars hebben reeds toegezegd om historische 'hop'-kleurplaten te gaan inkleuren! Doe mee! Kom naar onze atelier!
Permanent rondleiding - filmpjes en onze café is open …
Komt dat zien ! Zeg het voort !
Van 14 uur tot 17.00 uur !

't Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot* **1623.**

https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1620

We beginnen met de keisnijding van Jeroen Brouwers - dit jaar worden eindelijk de Moeren ook drooggelegd, wat ook voor Poperinghe interessant zal zijn ! En we krijgen één en ander te horen over Jerusalem - tenminste het Jerusalem in Poperinghe!

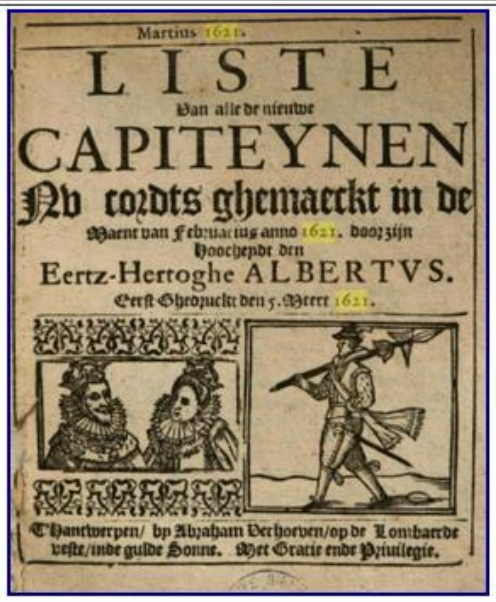
Martius 1621.

LISTE
Van alle de nieuwe
CAPITEYNEN
Nu corts ghemaeckt in de
Maent van Februarius anno 1621. door zijn
Hoocheydt den
Eertz-Hertoghe ALBERTVS.
Eerst Ghedruckt den 5. Meert 1621.

T'Hantwerpen/ by Abraham Verhoeven/op de Lombaerde veste/inde gulde Sonne. Met Gratie ende Priuilegie.

Jaar 1621

Weer een jaar met van alles en nog wat. Er wordt gebold in de herberg 't Kelderken en dit jaar is er zelfs een zoenbrief.

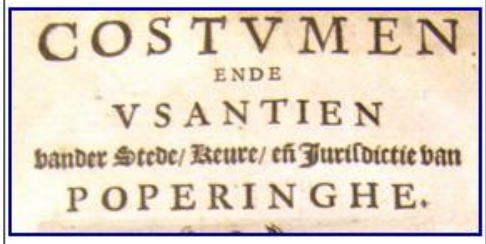
COSTVMEN
ENDE
VSANTIEN
vander Stede/ Keure/ ende Jurisdictie van
POPERINGHE.

Jaar 1621

Costumen

Dit jaar probeert men de verschillende wetgevingen of costumen van de verschillende steden op elkaar te gaan afstemmen.
Ook de keuren van Poperinghe worden hierbij ernstig bestudeerd en geredactioneerd. De oude wet van Poperinghe vinden we hier terug.

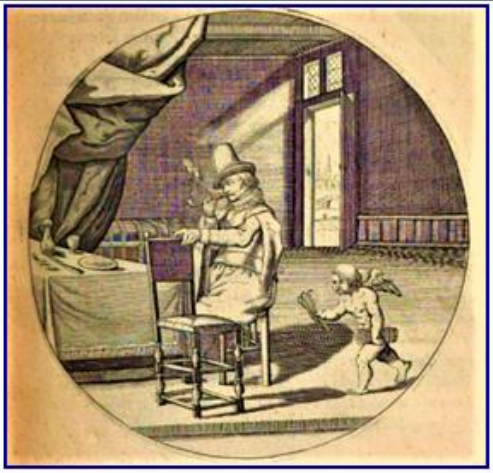

Jaar 1622

Naast de voorgaande keuren, vinden we dit jaar ook de keure 'nopende de warrandise van bier, brood, visch en harinck' terug.
Er worden verschillende huizen op de Oude Markt verkocht.

Jaar 1623

Hier krijgen we iets te horen over een brandewijnbrouwerij te Poperinghe en onder andere ook iets over de Visscheriemolen, die juist op
het grondgebied van Reninghelst gelegen was.
En Nicolais Tlam gaat een kalkoven bouwen!

Ordonnantien ende
Conditien/ waerby men van weghe
de Heere Ghecstelicke ende Vier-Leden Lants van
Vlaendyen/ Verpachten zal in eenen generaelen
Pacht/ Den ouden Impost vanden zelven Lan-
de/ door twee toecommende Jaeren/ In te gaen
den eersten November Testhien-hondert Vyen-
twintich / Ende eyndende den letsten October
Testhien-hondert Vyf-en-twintich/ vyde Sperien
ende Taux hier naer volghende.

Jaar 1623

Bier imposten

Voor diegenen die de belastingen op de bieren van Vlaanderen willen natrekken - zit hier de wetgeving van 't jaar 1623

Jaar 1623

De wandelende jood

In het jaar 1623 kwam de wandelende jood ook wandelen door Ieper - als je goed oplet zie je hem ook nu nog soms wandelen door Poperinghe.

Jaar 1623

De kalkoven

Een belangrijke nieuwigheid in dit jaar 1623 - en dus wel een eigen hoofdstukje waard - de kalkoven die schuin tegenover de
latere Kalkzak kwam te staan.

Jaar 1624

Een jaar waarin ook de zusters Penitenten een rol speelden - en er is sprake van een oliemolen en van een herbergier zonder bier!

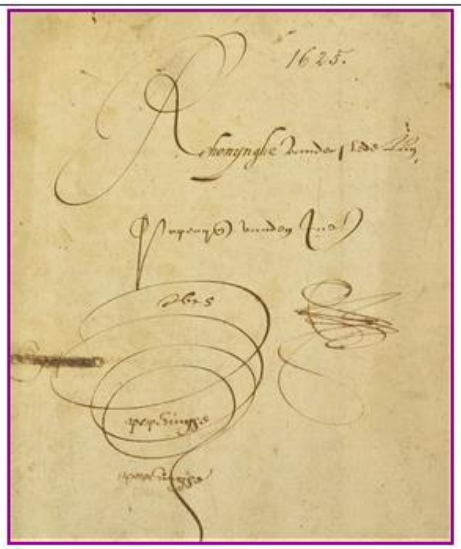

Jaar 1624

Stadsrekening 1624-1625

Een gewone rekening voor de stad.

Van Vleselijke conversatie en andere zedenfeiten

Momenteel ben ik bezig in de processen van de jaren 1630 en 1640 en we hebben er een aantal gevonden rond 'zedenfeiten' die gepleegd zijn. Ieder jaar zitten er wel een paar boeten tussen met als reden dat het betrokken koppel 'Vleesselijke conversatie' gehad heeft met elkaar.
Daarvoor vroeg de baljuw in die tijd een boete van 6 pond parisis. Betrapt worden van geslachtsgemeenschap te hebben met elkaar, kon dus een dure aangelegenheid zijn. Een mens beseft soms niet hoeveel hij wel uitspaart met in een 'andere' tijd geboren te zijn geweest. We zetten hier een aantal van die 'zedendossiers' op een rijtje.
We beginnen met een 'vrauwenknecht'.

15 januari 1627 – **Het overspel van de Goudsmid, Olivier Vermeersch** - SAP123a - nummer 25

Heesch ende calaigne omme ende in naeme vanden bailliu deser stede van Poperinghe causa officy heescher ter eender zyde
jeghens ende ten laste van **OlivierVermeersch,** goudtsmedt, ghevanghen verweerder ter andere
voor burghmeesters ende schepenen der zelve stede.

Alvooren den heescher lecht den juge voor ooghen hoe enorme dat is de zonde ende cryme van **overspel ende adulterie** -
niet alleene byde wet Godts nemaer oock byde canonicque ende civile rechten verboden op groote peinen daerop ghestatureert ende oock byde costume van deze provincie ende alle ander landen onderhouden.

Ten tweeden dat den verweerder is een ghehuwet man - **hebbende eene schoone jonghe vrauwe** daermede hy hem wel behoorde te ghenoughen -
die overzulcx t'verbandt des huwelicx met dezelve zijne huusvrauwe ghecontracteert, inviolabelick behoorde zyn leven lanck onderhouden t'hebbene.
Tzelve nietmin den verweerder misachtende - heeft hem vervoordert ten diversche stonden - commende **inde Groote Eecke**, herberghe onder dese jurisdictie –
leden x maenden ofte daerontrent, aldaer te dryncken, diviseren ende frequenteren in eene camer allleen met **Leonare Del Heele filia Jacques,** jonghe dochter te huwen,
dienende aldaer inde zelve herberghe voor maerte –
aldaer hy oock langhe tydt by haer heymelick verborghen zynde -
met eten ende brasserien - heeft de zelve dochter –
zoo verweerder ghemolesteert met beloften ende andersins haer ghevende oock een zilveren rynck met letters - dat hy verweerder daernaer **met haer vleeschelick conversatie ghenomen heeft.**
Twelcke ghepresupponeert ende sheescher intensie gheapplicquiert –
d'heescher zecht ende lecht toedien faicte dat den verweerder altyts
zeere gheneghen is gheweest tot luxurie, contrarie de belofte ende verbandt van den huwelick staet daertoe hy hem heeft begheven.
Overzulcx is gheschiet dat den voorschreven verweerder converserende inde voorseide herberhe vande Groote Eecke - ten diversche stonden

- sprekende vande voorseide Leonore - gheseyt heeft - ick zoude gheere met haer myn ghenouchte ende plaisir nemen ende vleeschelick converseren - want **ick ben een vrauweknecht** - ja**, een putier** deur myn herte.
Dat meer is den verweerder voorgaende in zyne onverzadelicke begheerlicheyt ende ongoddelicke leven heeft hem vervoordert over ontrent neghen maenden te commen inde herberghe ghenaemt **St. Hubrecht dict Haezaert inde Watoustraete** deser stede alwaer hy met de voorzeide Leonore ten twee ofte meer stonden ghedroncken ende ghediviseert heeft.
Daermede niet te vreden zynde, is op een ander tydt in de zelve herberghe ghearriveert - zegghende dat hy quam omme vette koebeesten te coopen -
alwaer hy duer de maerte vande zelve herberghe - haer ghevende eenen stuver - dede haelen ende ontbieden de voornoemde Leonore
ende dezelve aldaer ghecommen zynde –
heeft byde weerdinne **wafelen doen backen** ende daer goede ciere ghemaeckt tot den elf euren inde avonstont -
blyfvende alleene byde voorseide Leonore op de vaulte vande voornoemde herberghe - alwaer hy haer andermael vleeschelick heeft bekent.
zynde ghebeurt daer dat hy verweerder - blyfde slapen opde voornoemde vaulte ende de voorseide Leonore byde maerte van de voornoemde herberghe -
ontsteken zynde met onbehoorelicke vleeschelicke beheerlickheyt - hem heeft verstout ontrent den midnacht andermael de voornoemde Leonore by hem t'ontbieden ende met haer aldaer vleeschelick te converseren.
Hebbende den voorseide verweerder op een ander tydt ghecommen inde voornoemde herberghe van Hazaert alwaer hy de maerte aldaer belovende eenen silveren rynck ghezonden heeft omme de voornoemde Leonore –
die woonde neffens de zelve herberghe inde keete vande weduwe **Loys vande Goosteene** - de welcke aldaer ghecommen zynde - hebben alleene by elcander in eene camer ghegaen - daer zy - naer haerlieden oude boose costuyme van doene -
tzaemen langhe ghedroncken, ghediviseert ende met teecken van vleesschelicke conversatie ghefrequenteert hebben, zulcx dat eyndelicke dezelve vleeschelicke conversatie ghevolcht is.

Cause dat den verweerder byde voorseide Leonore - wesende eene schamel jonghe dochter - die hy teenemael heeft onteert ende ghedefloreert -
gheprocreeert heeft een zoontgen, **daeraf zy in aermoede ende miserie gheleghen is int gasthuys desr stede.**
Alle 't welcke d'heescher niet en verstaet t zynde lydelick zonder condigne punitie, anders tot terreur, vreese ende exemple te meer vut de circomstancien vande voorseide delicte resulteert dat den verweerder - naer zyne oude boosdadige gheneghenheit tot ontstichtynghe vande republicq ten meer andere stonden in ghelycke zonden ende missusen can ghevallen wesen -
oorzake dat den heescher hem gheapprehendeert hebbende t'zynen laste ghenomen ende ghenomen heeft de naervolghende conclusien.

Tenderende daerby ten fyne dat den voorseide **Ollivier Vermeesch** ghevanghen verweerder - by ulieden heren sententie diffinityfve daerover recht gheordonneert ende ghecondeneert wert te gaene in zyn lynwaert tusschen twee sheeren dienaeren met onghedeckten hoofte ende eene onghebrande tortse in zyn handen, weghende twee ponden in wasse –
vande vierschaere alhier tot binnen de kercke van Sinte Bertins
doende aldaer zyn ghebedt op beede zyne knien voor t'Heilich sacrament neffens den hoochaultaer - presenterende de zelve torse tot eere van de

zelven heilich sacrament ende van daer weder te keeren inde voorseide vierschaere - aldaer vallende op beede zyne knien, Godt ende justitie metghaders zyne voornomde huusvrauwe - indien zy aldaer present begheert te wesen –
verghevenisse te bidden van zyn misdaet ende daer en boven ghecondemneert ten proffyte vande heere inde boete van hondert guldenen, ten proffyte vande ghemeene aermen deser stede –
ghelicke hondert guldenen, ten proffyte ende decoratie vande kercke an Sint Bertins omme eene glasenveinster ghelicke hondert guldenene,
metghaders inde costen ende misen van justitie –
emmers vutterlick in alzulcke ander peinen ende amenden t'zy honorable ofte proffitable als den juge vut de meriten van de zake zal bevynden te behooren
daertoe op als gelet - imploratie etc.
biedende preuve daer die dient.

Ollivier Vermeersch - gehuwet goudtsmedt woenende in de Boterstraete der stede van Ijper ontkent alles

23 april
Burghmeesters ende schepenen voor recht te doene, houdende s'verweerders voorgaende examen ende ontkennen voor non-testatie inde zaecke –
ordonneren den heescher te procederen jeghens s'verweerders gheschrifte van xxvij de maerte ende viij mey 1627 ende specialick
jeghens de vocatie daerby ghecallegiert
Actum den 23ste april 1633

*We gaan even kijken in het jaar 1633. Daar vinden we eerst **Jan Gallois en Perynken**.*

7 februari 1633 – Vlezelijke conversatie - SAP251 - boeten - folio 91

Opden vij february 1633 -
Jan Gallois verweerder jeghens den amptman - causa officy - van de boete van vj pond parisis emmers in discretie vande weth ter cause van **vleesschelicke gheconverseert** thebben med Peryncken filia Jan de Landsheere - med costen

Peryncken filia Jan de Landsheere - verweereghe contra den zelve heescher - causa officy - van de boete van zes ponden parisis - ter discretie van de weth -
ter cause van vleesschelicke conversatie ghenomen t'hebben med den voorseide Jan Gallois - med costen

16 april 1633 – Vleselijke conversatie - SAP251 - boeten - folio 97

Jan Questroy filius Jacques - verweerder contra den bailliu - causa officy heescher - tenderende ten fne den verweerder ghecondemneert zy in alzulcke boete peine ende amende als bevonden werdt te behooren ter cause van vleesschelick conversatie ghehadt thebben met **Casynken filia Cornelis Beudaert** - by haer ghewonnen hebbende **een kyndeken** - met costen
Casynken filia Cornelis Beudaert - verweereghe jeghens den zelen heescher - tenderende ter fyne dat de verweereghe ghecondempneert zy in alzulcke boete peine ende amende als

bevonden wierdt te behooren ter cause van vleesschelick gheconverseert thebben met Jan Quetstroy filius Jacques
zulcx dat tzelve Casynken by hem vercregen heeft ende ghebaert eene vrucht - met costen

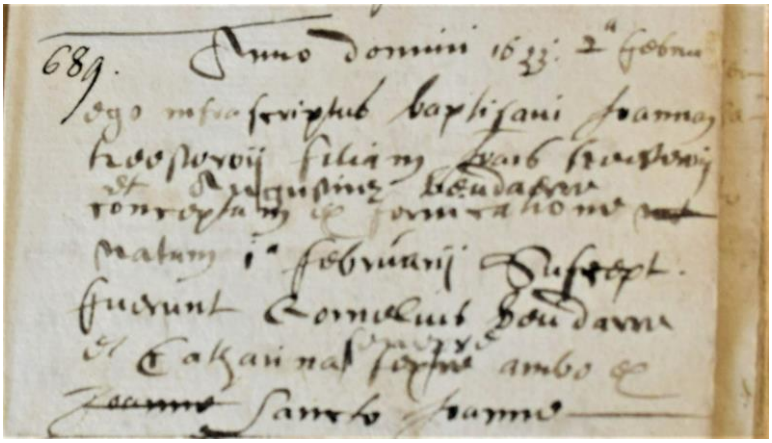

Het was een meisje en het kreeg de naam Johanna Questroy.

26 november 1633 – Vlezelijke conversatie – Boeten

Ghilein Maerten verweerder jeghens den bailliu causa officy heescher
vande boete van vj pond parisis ter cause dat hy vleesschelicke conversatie ghehadt heeft med **Cathelyne filia Domyn Vermeulen** - med costen.

Cathelyne Vermeulen kennen we uit het dossier rond de Gervelgatmolen. Zij was één van de vier dochters van Domien en Lois Vandersteene. En ja, zij trouwde nog met Ghilein Maerten op 13 november in dit jaar 1633.

13 november 1633 - Trouw – Ghelein Maerten en Cathelina Vermeulen

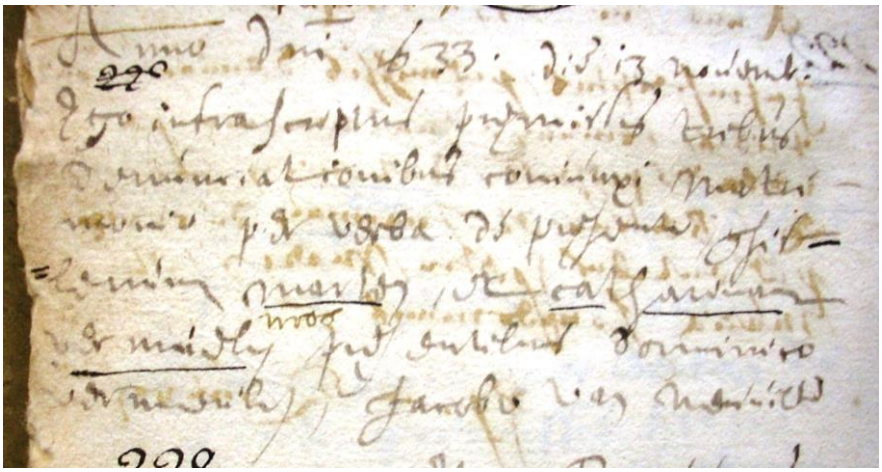

Op de **13de november 1633** *vinden we de trouwbelofte van Catherine Vermeulen en Ghelein Maerten. Eigenaardig genoeg vinden we in de register van de boeten – SAP 251 – folio 107 – of op de* **26ste november** *het volgende geschreven:*

Ghilein Maerten verweerder contra den bailliu causa officy heescher
vande boete van vj – *6* - pond parisis ter cause dat hy **vleeschelicke conversatie** ghehadt heeft met Cathelyne filia Domin Vermeulen
med costen

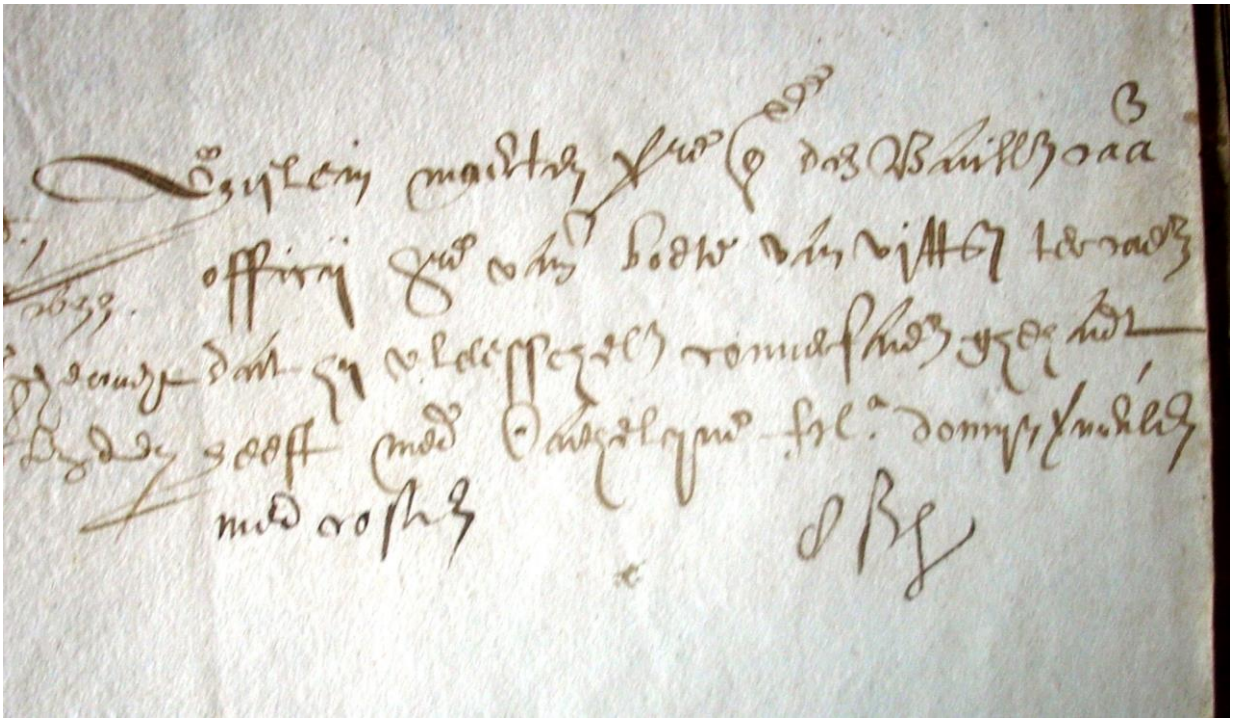

Het feit dat het koppel 13 dagen na hun huwelijk nog een boete kregen omdat ze 'vleeschelicke conversatie' gehad hadden – dus omdat ze voor hun huwelijk gevrijd hadden – kan alleen verklaard worden door het feit dat de bruid zwanger was waardoor men duidelijk kon zien dat ze voor hun huwelijk dit huwelijk reeds 'geconsumeerd' hadden.
Dat klopt ook, want ze trouwden op de 11de november 1633 en hun oudste dochter is van de 2de februari 1634, de bruid was ruim 5 maanden zwanger.
Het koppel krijgt in het jaar 1635 nog een zoon Andreas.

Een heel andere zaak, was de zaak van Mayken Beuf. Van deze zaak, vonden we alleen het vonnis en dat luidde als volgt:

22 januari 1639 – **Mayken Beuf** kreeg vier bastaardkinderen - SAP 126 B - nummer 70

Omme dies wille dat ghy **Mayken filia Frans Beuf** ghevanghen verweereghe hier jeghenwoordich ettelicke jaren herrewaerts u teenemael oneerelick hebt ghecomporteert levende een seer onghesticht ende schandeleus leven ende bydien middele illegitimelick vercreghen **vier bastaerd kinderen -**
danof ghy jste ghewonnen hebt by **Maillaert Markey** - alsnoch uwen brudegom - soe ghy seght –
tijde by **Gillis Poissant** jonckman - drye jaeren naer dat ghy de bruut metten voorschreven Markey hadt gheweest - welcke Poissant ghy seght ghetrocken te syne naer Calis –
het derde kint by **Guillaume Lefevere** ghehuwet man
ende het vierde kint by **Pieter Du Bois** van ghelicke ghehuwet man –
committerende mitsdien 2 diversche adulterien –
gheensins lydelick sonder condigne punitie -
alle het welcke tuwen laste souffisantelick ghebleken synde –
zelfs by u eyghen kennesse in judicio ghedaen –
soo hebben burghmeesters ende schepenen der stede ende jurisdcitie van Poperinghe ter maninghe - heesch - fynen ende conclusien vande bailliu haerlieden wettelick maenhere –

u - Mayken Beuf filia Frans - ghewesen ende ghecondemneert - wysen end condemneren mits desen byden officie crimineel gheleyt te wesen **ter Oude Maerkt der zelve stede ende aldaer aen tpellorin ghegheesselt te syne met scherpe roeden op u bloot lichaem** tot effusie van bloede
ende daernaer weder gheleyt in ghebannen vierschaere omme aldaer op beede u knien godt ene justitie te bidden verghevenisse met interdictie van meer sulck een schandeleux leven te leven - zelfs niet ghevende dalderminste occasie van clacht - op peyne van voorder arbitraire correctie te weten u voorts te confinieren op ghelycke peine binnen deser stadt ofte jurisdcitie voorseit tot het opvoeden van uwe kinderen thien continuelicke jaeren –
met condemnatie toedien inde costen ende mysen van justitie
Actum xxx de july 1638 ende ten seve daghe volbrocht

Omme dienswille dat ghy **Pieter du Bois** alhier jeghenwoordich u zoo verre hebt vergheten dat ghy - staende u huwelick - int jaer 1638 vleesschelicke conversatie hebt ghehadt
met **Mayken filia Frans Beuf** - hebbende by dien middel ghecommitteert het crim van adulterie - gheenssins lydelick sonder condigne punitie anderen ten terreur ende exempel –
het welcke den juge omme ghenoughen ghebleken soude selfs door u eyghene kennisse –
soo hebben burchmeesters ende schepenen der stede ende jurisdictie van Poperynghe ter maeninghe - heesch - fynen ende conclusien vande balliu der selve stede - haerlieden wettelicke maenheere
u - Pieter Du Bois ghewesen ende ghecondemneert - wysen ende condemneren by desen - te compareren in opene ghebannen vierschaere ene aldaer godt ende justitie verghevenisse te bidden over u misdaet - met interdictie van tselve te re-iteren op andere grote peine ende arbitraire corectie –
condemnerende u voorts ter causen vande voorseide delicte inde boete van zes ponden parisis ten proffyte vande heere -
boven een pont was anden aultaer van onse lieve vrauwe binnen de kercke van Sinte Bertin -
met condemnatie inde costen ende mysen van justitie
ghepronuncieert xxij january 1639

7 november 1643 – Vleselijke conversatie met de dienstmaarte - SAP 127B - nummer 62

Heesch omme den baillieu - caussa officy heescher contre **Christiaen Venoot** verweerder

Voor myne heeren burgmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe
Heesch ende calaingne omme den baillieu der zelve stede - causa officy heescher jeghens ende tot laste van Christiaen Venoot verweerder
d'heescher stelt in faicte dat den verweerder wesende ghehuwet man hem heeft vervoordert vleesschelick conversatie thebben met .... *niet ingevuld* ... zyne dienstmaerte –
inder voughen dat zy by hem bevrucht es ende in staete van baersen een kyndt -
Ende alsoo dusdaenighe zeake niet lydelyck en es - zonder condigne punitie naemelick int regard van de verweerder -
wesende wel ghestaet huussittende man met vrauwe ende kinderen - dye de zelve zyne dienstmaerte behoorde goedt exempel ende instructie ghegheven hebbene inde plaetse van met haer te leven in adulterie –
soo es dheescher ghenootsaeckt sverweerders laste te dienen van desen heesch
Mitswelcken nemende conclusie- tendeert ten fyne dat den verweerder by ulieden heeren sententie diffinitive ende over recht ter cause van 't voorseide adulterie - ghecondempneert wort in alsulcke boete - peyne ende amende tzy civile ofte criminele –

soo in recht ende ghoede justitie bevonden wert te behooren metghaders inde costen vande vervolghe ter tauxatie.

De verweerder 'kent' de feiten - hem stellende ter gratie vande wet ixde november 1643

24 december 1943 - Vleselijke conversatie - SAP 127B - Nummer 53

Ghedient den xvj 9bris 1643
voor myen heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe
Heesch ende calaingne omme den bailliu der selve stede - causa officy heescher -
jeghens **Cornelie filia Frans de Quidt** verweereghe

dheescher stelt in faicte dat de verweereghe wezende jonghe dochter - haer zoo werre vervoordert ende vergheten heeft als vleesschelicke conversatie thebben met **Pieter Capelle** - wesende ghehuwet man ende also met hem te leven in adulterie -
boven dat den zelve oock haeren compere[1] was - zulcx dat zy verweereghe byden voornoemde Capelle ghewonnen ende ghebaerst heeft een kyndt -
Ende alsoo tzelven iet lydelyck en es zonder condigne punitie - anderen ter terreur ende exemple soo ist dat dheescher sverweereghes laste es dienende van desen heesch
Tendeerende daerby ten fyne dat de voorseide verweereghe ter cause van tvoorschreven adulterie ghecondempneert wert in alsulcke boete peyne ende amende tzy civile ofte criminele zoo den juge naer dexistentie van de zaeke in rechte ende justitie bevynden zal te behooren metgaders inde costen vande processe ter tauxatie

Cornelie bekent de feiten

xxiiij xbris 1643
De wet op alles ghelet condemneert den verweereghe godt ende justitie vergevenisse te bidden inde wetcamere deser stede op beede haere knyen met interdictie van sulcx noch te doene op arbitraire ende voorder correctie ende voorts ten prouffyte vande heere inde boete van xviiij pond parisis ende inde costen ter tauxatie
Actum xxiiij xbris 1643

[1] Compére - peetoom

6 april 1634 – **Mahieu van Belle koopt een huis op de Oude markt** - SAP 398 - Foilo 15

Comparerende in persoon **Mahieu van Belle filius Mahieu ende Cathelyne filia Christiaen Verschote** zyne huusvrauwe -
kennen ende belyden wel ende deuchdelick vercocht thebben - schuldich te zyn ende te gheldene aen ende ten proffytte van d'heer **Frans Folcque**-
ten desen present ende accepterende een erfrvelicke losrente van neghen ponden vyfthien schellen grooten by jaere - den pennyngh xvj - voor de somme van jc lvj pond grooten vlaemsch byde vercoopers over hemlieden ghehouden als danckelick ontfaen -
van coope van thuus daer zy woonen -
loopende cours hehadt hebbende vande xvde maerte laetsleden danof teerste jaer croys vallen ende verschynen zal den xvde maerte 1635 -
ende zoo voorts van jaere te jaere etc
te lossen by een twee ofte meer ponden grooten sjaers midts tellende xvjc pond grooten tseffens mette verloopen naer rate van tyde -
in goede ende ghepermitteerden ghelde ende omme den voonoemde Folcque – cooper - danoff wel ende ghetrauwelick te bewaeren ende verzekeren -
zoo hebben de vercoopers daerinne verbonden ende verobligieert - zoo zy doen by desen -
haerlieden persoon ende goedynghen - present ende toecomemnde –
ende by **speciale thuus mede alle zyn toebehooren daer zy woonachtich zyn by hemlieden jeghens den cooper ghecocht** -
metten **rechte van cheinse vande erfve toebehoorende de kercke van Sinte Bertins** gheldende xxv pond parisis sjaers -
ende voorts alle andere edeficien ende melioratien die zy daer op noch zouden moghen erigieren –
aboutterende van oosten an thuus van de wedewe Pieter Capelle - zuuden tkerckhof van Sinte Bertins - westen den steenwegh loopende vande oude maerct naer tVroonhof - ende van noorden de zelve Maerct –
zuuver ende onbelast belovende voorts tot breeder verzekerhede ende versterckynghe vande hypotecque daerinne noch wettelick te verbynden ende oppignoreren voor juge competent ene nietmin verbynden ende oppignoreren by desen zes vierendeel xxxij roeden zaylant ligghende inde Oosthouck - ambacht van Belle onder de kercke van Sint Jans Cappel streckende zuudt ende noordt - aboutterende met d'oostzyde tzaylandt vande kynderen Andries van Uxeen – de haeghe hiermede gaende - t'zuudeynde de hofstede vande kynderen Mahieu van Belle - de westzyde Joris de Ghelcke - causa uxoris ende t'noordheynde t'premeerschelken –
Noch drie vierendeel xxxij roeden zaylandt ligghende ende streckende als vooren - d'oostzyde de wedewe Gouthier Lauwyck - de haghe afghaende - zuudt den pacht van Mahieu van Belle d'oude - west de kynderen Andries van Uxeen ende de noortzyde ende middel van t 'premeerselken - ghebruuckt by Jan Woussen -
omme by ghebreke van betaelynghe dee zelve daeranne te verhaelen ende recouvreren naer costuyme in ghelycke ghe-useert –
constituerende voorts
zy comparanten meester Jan van Costenoble ende .... *niet ingevuld* ... omme de zelve partyen in versterkynghe van hypothecque te affecteren voor bailliu ende schepenen vande voornoemde ambachte van Belle med belofte ende verbande naer style ende in cas den voornoemde van Belle de voornoemde landen in Belle quaeme te vercoopen -

zal den voornoemde Folcque moeten tevreden zyn met tvoornoemde huus voor hypotheque - midts van penninghen danof procederende oplegghende lxxx pond parisis grooten in aflossynghe van t'capitael van vyf ponden grooten tsjaers –
deel vande voornoemde rente daerinne hy by desen heeft gheconsenteert –
voorts met inninghe naer costuyme
Actum present Wyts burchmeester, Rouvroy, Renynghe, vervanghende Baert ende Babebalere schepenen den vj april 1634

Wat we hier te lezen kregen is de akte van een lening die **Mahieu van Belle filius Mahieu en Cathelyne filia Christiaen Verschote** *zijn vrouw aangaan bij* **Frans Folcque**. *Frans Folcque is in die tijd in Poperinge één van de grootste bankiers en in die functie onder andere ook 'syndicus' of bankier an de Paters Recollecten, die in die jaren een klooster aan het bouwen zijn te Poperinge.*
Mahieu leent 56 pond grooten vlaams van Frans Folcque en dient daarvoor – a rato van de 16de penning of 6,25 % - jaarlijks 9 pond 15 schellingen grooten te betalen. De 16de penning is in die tijd de gebruikelijke 'crois' die men vraagt bij een lening.
Zij stellen als borg voor de afbetaling het huis dat ze van de 'cooper' – dus Frans Folcque – gekocht hebben.
Dat huis stond op het 'cheins' of opstalrecht van de Sint Bertinuskerk en bedroeg 25 pond parisis per jaar. En verder was de ligging als volgt:
aboutterende van oosten an thuus van de wedewe Pieter Capelle –

zuuden tkerckhof van Sinte Bertins –
westen den steenwegh loopende vande oude maerct naer tVroonhof –
ende van noorden de zelve Maerct.

Als we dit op de Ferrariskaart projecteren, dan zien we dat het huis dat op 6 aprl 1634 verkocht wordt, stond waar nu het 'Oud Vlaanderen' staat.
Links van het 'Oud Vlaanderen' woonde in 1634 Pieter Capelle.
Achter het huis – ten zuiden - lag toen nog een deel van het Sint Bertinuskerkhof.
Ten westen liep toen 'den steenweg van de Oude Maerct naer 't Vroonhof. Dat is dus het huidige 'Garenstraatje' dat in 1634 reeds belegd was met kasseien en vandaar een 'steenweg' genoemd werd. Aan de andere kant – v an de 'steenweg' – waar nu het 'Fabriekske' staat – lag toen ook nog steeds het Sint Bertinuskerkhof.
Ten noorden lag en ligt nog steeds de Grote Markt. Deze werd in 1634 nog de 'Oude Markt' genoemd en dit in tegenstelling met de 'Nieuwe' Markt, het huidige Bertenplein.
Voor de rest beschrijft de akte nog een aantal eigendommen onder het Ambacht van Belle die als borg en 'zeker' opgesomd worden.

Westhoek verbeeldt

Walter Depuydt met de hondenkar op melkronde in Watou. Van links naar rechts: x x, x x, x x, Walter Depuydt, Marcel Bedert (zoon van postmeester Bedert), Georges Alleweireldt (?) en Maurice Alleweireldt, (zoon van uitbater Jerome Alleweireldt, van café Centrum op het Watouplein).

Melkronde circa 1930. Marie Vandenberghe bedeelt melk in de Ieperstraat. Links staat Suzanne Dewancker, die tien jaar oud was toen deze foto genomen werd.

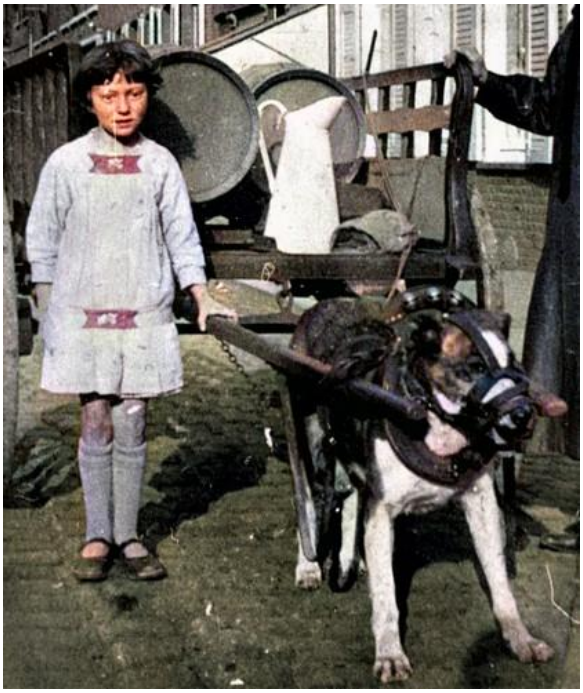

Melkronde circa 1946. Alma Soenen woonde niet ver van de dorpskom van Proven op het grondgebied Krombeke.

Bakker Georges Beccaert uit de Casselstraat poseert in 1944 met zijn hondenkar en passagier. Engelse soldaten hielden hem tegen en vroegen om een foto te mogen nemen omdat ze dit vervoermiddel niet kenden in hun thuisland.

Bakker Camiel Versaevel op zijn broodronde in de Zevekotestraat in Reningelst met hondenkar. Bemerk nog het ijzeren beslag op houten wielen en de carburelamp vooraan aan de kar

.

De Abeelemolen
Deel 2

7 oktober 1586 – **De wal van de Abeelemolen** – Renten SAP 395 + SAP 210

Anthonis Courtyl
verbind inden handen van meester **Jan Beyens**
over ende ten proffyte van mijne heeren den abt, convent ende religieusen van Ste. Bertins,
een behuusde hofstede, erfve ende catheilen,
groene ende drooghe,
groot vier ghemeten lands ofte daerontrent,
by hem gecocht jeghens **Bartholomeus de Baerdemakere,**
streckende metten den oostende jeghens de hofstede van **Jacob Christiaen**, de zudzyde op de dreve,
De voornoemde belast met xiiij – *14* - schele vj – *6* - deniers tsjaers den heere –
ende dat voor erfvelick zeker ende hypotheque
omme vande somme van vijf ponden parisis tsjaers,
de iijde - *4de januari* - over den erfvelicken cheyns vande wal ten Abeele **daer den coornemuelen plagh te staene** ende de resteerende xl- *40* - schele parisis, over de recognoissanse vande wyntgelde –
blyvende den wal ende wynt **by eeuwigen cheynse** ten eygendomme vande voornoemde Courtyl, zijne hoirs ende naercommers – over rechte
Actum den xxvij ste octobris 1586 – *27 oktober 1586*
Present Corneel de Schottere, Franchois Devos, schepenen
De voornoemde Courtyl beloofde te tachterheyd vande voorschreven recognoissance ende wyntghelt te betaelen.

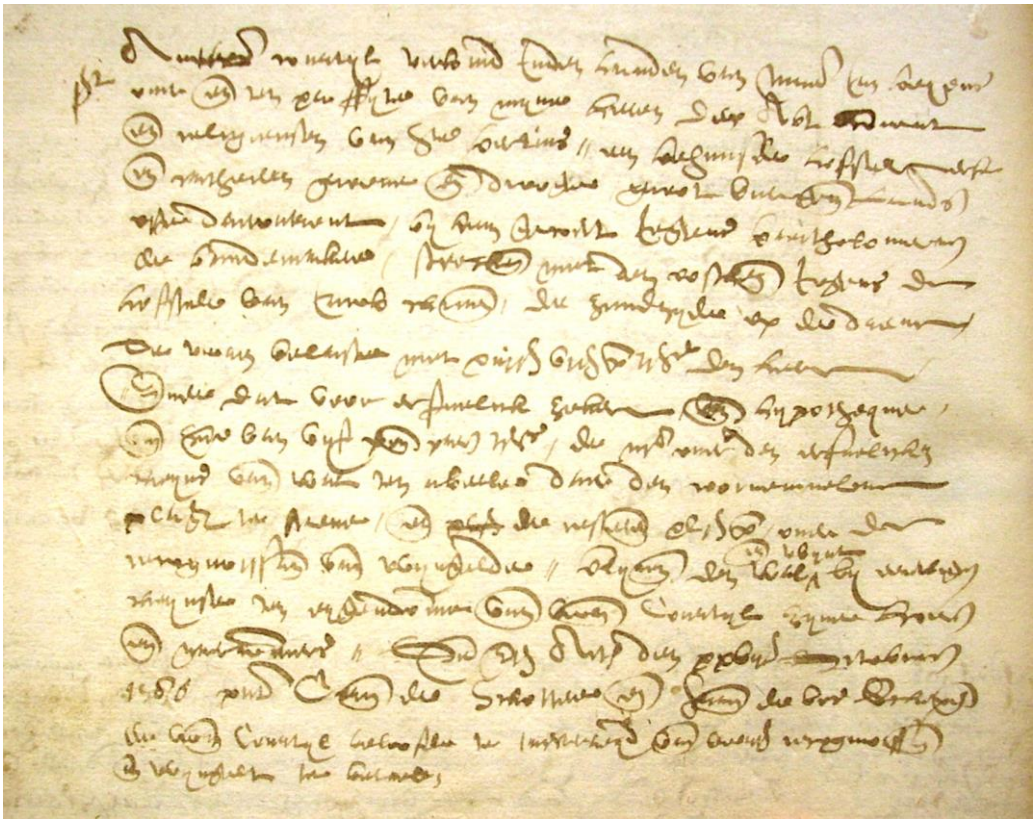

Het is Anthonis Courtyl die de Abelemolen wal – in eeuwige cheyns - wenst te pachten van de abdij van Sint Bertins. Daartoe geeft hij – in de handen van meester Jan Beyens, de

ontvanger van de abdij – als borg zijn hofstede met 4 gemeten land die hij van Bartholomeus de Baerdemakere gekocht had.
Daarvoor dient hij jaarlijks 5 ponden parisis te betalen. Het is duidelijk dat de molen verdwenen is daar er sprake is van de wal - **daer den coornemuelen plagh te staene.**
Met deze som jaarlijks te betalen krijgt hij de wal en de wind – by eeuwigen cheynse – in erfelijke eigendom, dus niet alleen hijzelf maar ook zijn kinderen zullen deze wal en de wind verder kunnen pachten.
Een deel van die som bedraagt het 'windgeld'. Daar uit blijkt duidelijk dat Anthonisz Courtyl de bedoeling had om de Abelemolen terug op te richten.
Maar blijkbaar kwam er iets tussen. Uit de volgende akte blijkt immers dat de molen in 1600 nog steeds niet heropgericht was.
De periode 1586 – 1600 was dan ook nog steeds een woelige periode, waarbij de 'bandieten van Oostende' – de geuzen die Oostende bezetten – geregeld uitvallen deden, tot zelfs hier in de streek. Het waren dus onzekere tijden.
Wanneer Anthonis Courtyl komt te overlijden, komt er echter weer schot in de zaak.
Dan lezen we het volgende:

3 februari 1600 – **Abelemolen heropgericht, een tweede poging** – Renten SAP 395

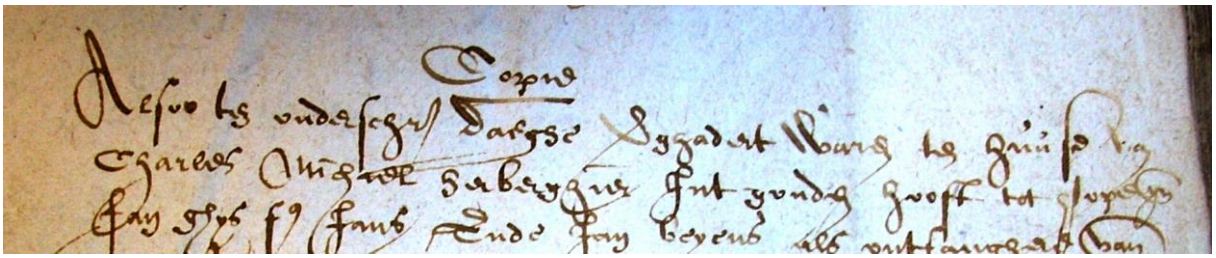

Copie
Alsoo ten onderschreven daeghe vergadert waren ten huuse van **Charles Michiel**, herbergier **Int Gouden Hooft**[2] tot Poperinghe,
Jan Ghys filius Frans ende J**an Beyens**, als ontfangher van de heerelicke ende erfvelicke renten toebehoorende mijne heere van St. Bertins in St. Omaers, ter cause van haerlieden heere van Poperinghe voorschreven
Alwaere eindelynghe vereynst[3] es,
naemelyck tusschen de voornoemde ontfangher ende de voornoemde **Jan Ghys**
met adsistentie van de voornoemde **Andries de Meulenaer;**
dat de voornoemde Jan zal hebben zynnen proffytte
Den Abeelemuelenwal,
met zyne toebehoorten, zulcx als van ouden tyden daermede gheghaen heeft
mitsgaeders oock den wint daertoe behoorende
om de voornoemde heere van St.. Bertins voorseyt als temporele heere der voorseyde heerlyckhede van Poperinghe voornoemt
ende dat voor hem, zijne hoirs, successeurs ende naercommers van nu ende ter eeuwicheyt, mits by hemlieden zijne voornoemde hoirs, successeurs ende naercommers insghelikcx ter eeuwicheyt jaerlickx den voornoemde heeren ende hemlieden naercommers,
alle jaere te ghelden ende te betaelen, ofte hunne ghecommitteerde ofte ontfangher,

---

[2] Het Gouden Hoofd – Herberg op de hoek van de huidige Gouden Hoofdstraat en de Ieperstraat
[3] Vereynst = verenigd – overeen gekomen

ten termyne van St. Jans Babtisten daeghe mitzomers[4],
drie ponden parisis van de cheyns vande voornoemde walle
ende veertich schelle parisis 't jaers over t'octroy vande wynde,
te samen doende de somme van vijff ponden parisis 't sjaers zuuver

Ons is besproken, gheconditionneert ende bevoorwaert dat hij **Jan Ghys** voornoemt gehouden es onthier[5] tot inde den oughstmaent[6] eerstcommende int jeghenwoordich jaer xvj c – *1600* - **te erigeren ende stellen** op de voornoemde Abeelemeulenwal
tzynnen costen ende tzynnen proffytte **eenen coornewintmuelen,**
den welcken in pointe ende bequaemheyt wesen sal, omme **daermede coorne ende ander graen te maelen** ten voorschreven tyde
emmers twee maenden ofte drie daernaer onbegrepen,
den welken effecte de voornoemde Jan verbint by desen, alle zijn goet, erfve ende cathelen[7], waer 't zelve mach ghestaen ofte gheleghen zyn, naemelyck tpachtgoeden daer Jacob Deschot woont in den Hellehouck niet verre van de voornoemde Abeelemeulenwal
Behelst dese voorwaerde, altijts als zy dien versocht zyn zal wettelyk te verkennen
Toirconde der waerheyt, zoo zyn hier affghemaeckt twee contracten van ghelycke teneure ende van elck andere onderteekent
Actum den iij – *3* - sprockele[8] xvj c - *1600* - onderteekent Jan Beyens

Tvoorschreven contract inde vougen ende manieren als boven, was by den voornoemde Jan Ghys ende zyne huusvrouwe wettelick verkent, gheratifiert ende gheconformeert, met den naervolghende verbande, ter acceptatie vande voornoemde ontfanghere,
metghaders Andries de Muelenaere, medecomparanten, den xjste - *11ste* - der voorseide maendt february xvjc ter presentie ende kennesse van Jacob Roelens ende Christiaen Monnen, schepenen deser stede.

Het is een gelijkaardige akte als de voorgaande die opgesteld werd tussen Anthonis Courtyl en de ontvanger Jan Beyens. Jan Ghys zet alleszins verschillende stappen om een molen aan te kopen en deze daar te laten oprichten, maar lukt er blijkbaar niet in. Reeds op de 28ste april 1600 – met moeite 3 maanden later wordt er al een nieuw contract opgemaakt tot het oprichten van de Abelemolen en dit maal met **Jehan Mortier en Guillaume de Puudt**.
Nu wordt de akte in het Frans opgesteld.

---

[4] Mitzomers = midden in de zomer
[5] Onthier = vanaf nu
[6] Ougstmaent = augustus
[7] Cathelen = meubele goederen
[8] Sprockele = februari

28 april 1600 – **De Abelemolen heropgericht**, een derde poging – Renten SAP 395

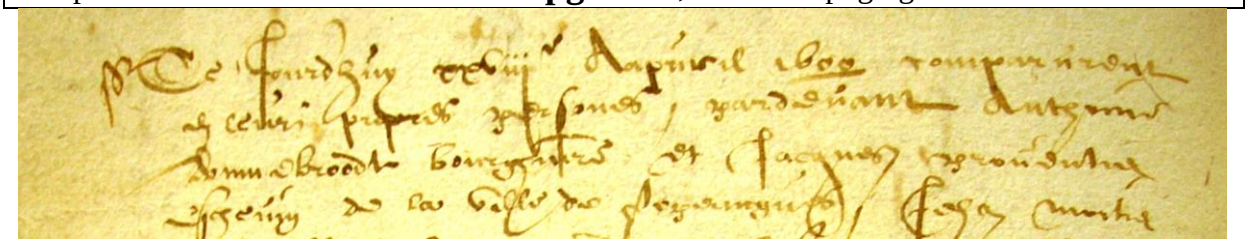

Ce jourhuy xxviij aprilis 1600
Comparurent en leurs propres persones, pardevant **Anthoine Winnebroodt**, bourghmaitre et **Jacques Proventier**, echevyn de la ville de Poperingue,
Jehan Mortier et Guillaume de Puudt,
lesquels et chaqun deulx, ont recongneu et recongnoissent paer cestes presentes lettres –
avoir prins a tete de ferme heritable et censse perpetuele
de venerable seigneur, monsigneur **Vaast de Grevet**
par la permission de humble abbé de leglieze et abbaye de Saint Bertin en Ste.-Aumer –
une motte appartenante aux seigneur,
scituer en sa terre et signorie audicte Poperingue –
aupres le passage de l'Abeele –
enssemble **l'octroy de vendt** pour servir au mollin
pour lesdictes prendeurs, leurs hoirs et successeurs
en jouyr et possesse perpetuellement et a toujours de ladicte motte et vendt susdictes –
moyenant qu'ils seront tenu payer et furnier audicte seigneur et a ses successeurs
ou a son recepteur perpetuelement et a tousjours
par chasqun au terme de la saint Jehan Baptiste –
la somme de quinze livres parisis monnoye de Flandres
oultre en seront tenu lesdicte prendeurs **rebastir et eriger**
a leurs propres conste, fraix et despens
sur ladicte motte **une mollin a vent a usaige de mouldre bledt et aultres grains** en dedens
la terme et espasse de dixhuit mois a venir prochainement ou plus tardt, a paine sidicts
demeurent en faulte de privation de bail
Item seront aussy tenus payer au recepteur **Jehan Beyens** des memes rentes audict signeur
audicte Poperynghe les arrierages de la vielle censse de ladicte motte et de l'octroy du vent,
portants jusques et avecq l'an 1599 compris cincquante libvres parisis
et de prestement tout a une payement et encore l'an xvjc venant a eschoir au terme de saint
Jehan Beptiste au priz de cincq libvres parisis.
Item payerait encore ce que **Jehan Ghys** a deboursé ou debvoir debourser pour cause de la
susdicte motte, scavoir une ducaet despaigne et une double

Aussy seront lesdictes prendeurs tenu et obligé garantir ledicte seigneur prelat et son recepteur
des memes rentes **Jehan Beyens** susdicte allencontre ledicte **Jehan Ghys** entrait que touche
interest ou daimmage que vouldrait ou pourait pretendre pendente **certain mollin et muele**
que le mesme Ghys peult avoir achapte et autres choses servante audicte mollin par presice
accord aimable ou voluntaire
un comme juges ordonneront et a tout faire ce que dessus les dictes comparants ont promis et
promessent par ces presente
Obliger leurs personnes et successeurs et leurs bien muebles et inmuebles ou ils peuvent estre
assys et scitues.

We maken daar een vrije vertaling van.
Vandaag op de 28ste april 1600 verschenen in eigen persoon – voor Antonis Winnebroodt, burgemeester en Jacques Proventier, schepen van de stad Poperinghe – Jehan Mortier en Willem de Puudt – dewelke en elk afzonderlijk – erkennen bij deze akte – in pacht en eeuwige cijns genomen te hebben van de eerwaarde heer, Vaast de Grevet – de abt van de kerk en de abdij van Sint Bertin te Sint Omaars – een motte behorende aan de heer – gesitueerd in de heerlijkheid van Poperinghe – bij de weg naar Abele – samen met het octrooi van de wind om een molen op te richten voor hen, hun nakomers en opvolgers – om deze in eeuwige eigendom te hebben – en om de abt telken jare met Sint Jan de Doper de som van 5 ponden parisis Vlaamse munt te betalen.
Daarom zijn ze gehouden om een windmolen om koren en andere granen te malen – naar de kunst - te herbouwen en op te richtenen dit binnen de periode van 18 maanden.
Daarnaast zullen ze ook gehouden zijn om de achterstanden van de oude cijns van deze wal en het windrechte – dit vanaf het jaar 1599 – te betalen met daarbij eveneens het jaar 1600.
Daarnaast zullen ze ook **Jehan Ghys** *terug moeten betalen wat hij reeds uitgegeven heeft te weten een spaanse dukaat en een dubbele.*

Tevens zullen de ondernemers gehouden zijn om voor deze renten borg te stellen tegenover Jehan Beyens – en dienen ze de molen en andere zaken tot de molen dienende die dezelfde Jehan Ghys reeds gekocht heeft – over te nemen bij vriendelijk of vrijwillig akoord.
En verder stellen ze hun personen zowel als hun roerende als onroerende goederen als borg.

Eén en ander betekent dus dat Jan Ghys het oprichten van de molen dient over te laten aan beide heren Jehan Mortier en Willem de Puudt.
Op de 8ste juni 1600 horen we nog van **Andries de Muelenaere**, *erfgenaam van Anthoine Courtyl – die om zichzelf van alle schaden veilig te stellen – nogmaals afstand doet van alle rechten die hij mogelijk op de molen zou kunnen hebben als erfgenaam van Anthoine Courtyl.*
En dus laat hij toe dat de abt van Sint Bertins 'danaff de naeste' te wesen.
Dit betekent in dit geval zoveel als dat hij al zijn mogelijke rehten terug aan de abt van Sint Bertin geeft.
Meteen onder de vorige akte staat de volgende:

8 juni 1600 – Muelenwal van de Abele - – Renten – SAP

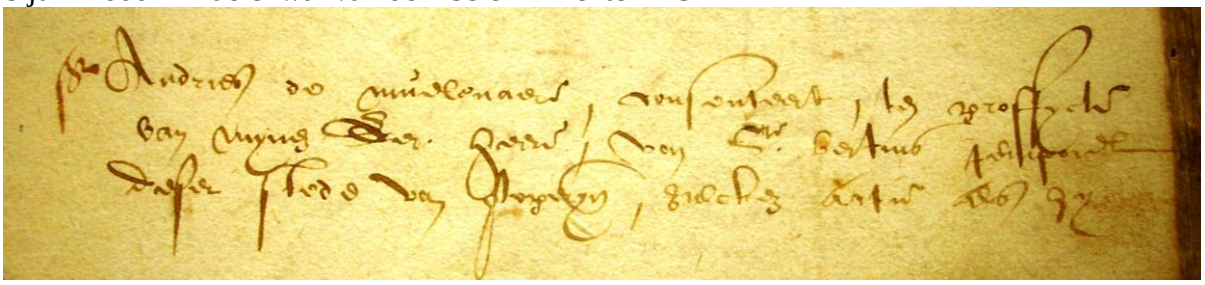

Andries de Muelenaere, consenteert ten proffyte van mynen eerweerde heere van Sint Bertins temporeel deser stede van Poperinghe,

zecker acte als hy ghehadt heeft vuten hoofde van **wylent Anthoine Courtyl** anden **muelenwal van de Abeele** binnen de jurisdictie der voorseide stede van desen by hem overghelaeten aen **Jan Ghys** midts welcken ghegarrandeert van alle costen, schaden ende interesten ofte proceduren die daeranne naer desen zouden moghen gheschieden ende ter causen van dien opvallen, overzulcx toelaetende de voorseide heere van Sint Bertins danaff de naeste te wesen.
Actum den vjde juny 1600
Present Guillaume de Vos vervanghende Jacques Proventier ende Clays van Doene, schepenen

Het is dus uiteindelijk toch Jan Ghys die de rechten op de molenwal en de Abelemolen op zich neemt. We nemen aan dat de heren **Jehan Mortier en Guillaume de Puudt** *de molen eigenlijk in opdracht van Jan Ghys bouwden en deze dus ook meteen doorverkochten aan hem.*
Om enigszins wat oog te krijgen op de familie Ghys en anderzijds te weten waar hij zijn geld vandaan haalde om de molen te betalen – gaan we kijken naar een halm van de 10de maart 1603, waarbij Jan Ghys, die niet te ver van de molen woonde, zijn deel van een hofstede verkocht.
De akte luidt als volgt:

10 maart 1603 – SAP Halmen 366

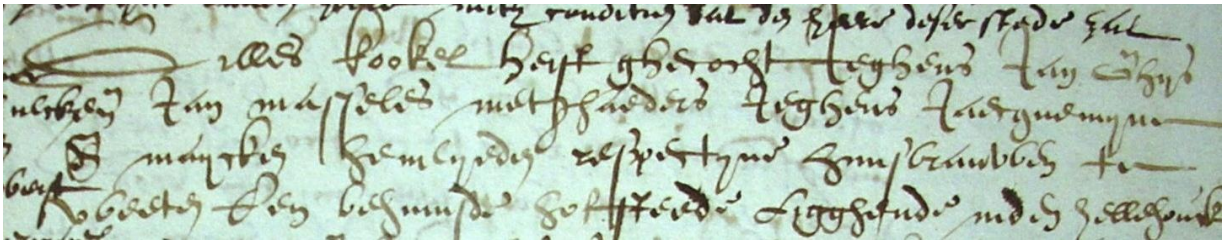

Gilles Pookel heift ghecocht jeghens **Jan Ghys ende Jan Masselis**, metsghaeders jeghens **Jaecquemyne ende Maycken** hemlyeden respectyve huusvrauwen
te weeten een behuusde hofstede ligghende inden Hellehouck alwaer de voornoemde **Jan Ghys** teghenwoordelick woont ende daer te vooren **Thomas Ghys**, zynen oom,
groot van lande vier ghemeten ende L roeden,
met alle de drooghe ende groene chateylen daer op staende – gheene ghezondert – mortelvast, wortelvast ende naghelvast –
dannoff de voornoemde Jan Ghys competeert de drye deelen ende Jan Masseles ter cause van zynne huusvrauwe tvierden – aboutterende de zelve hofstedee van westen jeghens de hofstede van Gheleyn Quaghebeur, van noorden den voornoemde Ghys – van oosten Jan Keynaert ende van zuuden den zelven Jan Ghys
Item noch twee ghemeten zaeylandts inden zelven houck, competerende elck zyn advenant als vooren, abaoutterende van westen, jeghens Anthenues Maes, van noorden de Casseldreve, van oosten de voornoemde Ghys ende van zuuden de voorschreven hofstede
ghelast in een losrente van achthien ponden parisis by jaere – den pennynck xvj ten proffytte van Jan Bollaert filius Jans, dachterstellen te zuyveren byde vercoopers totten daeghe van den halm –
Voorts zuuver goedt – ghereserveert tsheeren lanschult ende dit omme de somme van xij pond groote elck ghemet – hier op payuement xxiiij pond groote over tcapitael vande voorschreven losrente ende tresterende te betaelen ghereet ghelt metten halme

Metsgaeders x schele parisis voor eenen godtspennynck
Xv pond parisis te lyfcoope
Xx pond vj schele parisis voor de huusvrauwe vande vercoopers
Alten laste vanden blyver
Dies es bespreck ende voorrewaerde dat **Pierre Pookel ende Margryet**, scoopers vader ende moeder, zullen heffen themlyeden proffytte de helfschede vande jaerlixsche heure ende pacht – beede hemlyeden levendaeghe ofte dee helftscheede vande huuse ende landen ghebruuck oock huerlyeder leven lanck idient hemlyeden goedt dynckt
Aldus ghehalmpt met erfve, met de conditien beloopen ende berspreek, als vooren
Opden xden in maert xvjc ende drye

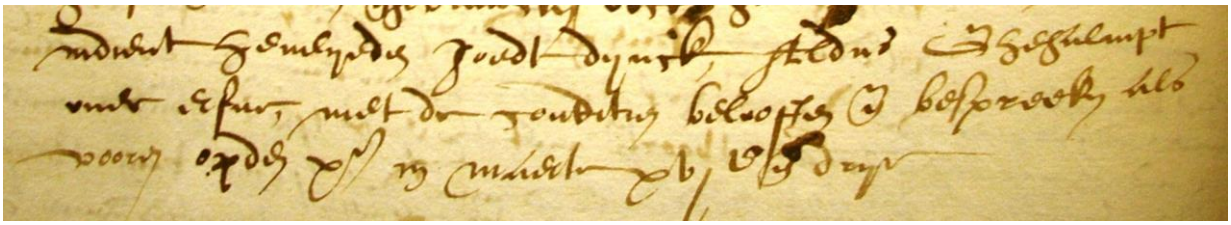

Jan Ghys is gehuwd met een zekere Jacquemyne*, een veel voorkomende naam toen. Zijn zuster Maycken is gehuwd met Jan Masselis. Hij woonde, net als zijn oom, ook in de Hellehoek. De Abelemolen bleef nu een halve eeuw in de familie Ghys.*
In de ommesteling van het jaar **1608** *– SAP 726 – 1 – wordt Jan Ghys de* **'muldere'** *in de Helhoek genoemd. Dat gebeurd ooik in het jaar* **1611** *– tenminste dan staat er:* Jan Ghys, modo den mulenare vande Abeelemeulene, *waarmee bedoeld wordt dat Jan Ghys weliswaar de eigenaar nog is maar dat de pachter molenaar de ommstelling moet gaan betalen. Er wordt echter geen pachter genoemd.*
In het jaar **1628** *is het nog altijd Jan Ghys die voor de Abeelemolen genoemd wordt en hij dient 5 pond parisis te betalen.*

30 augustus 1642 - De verhuring van de Abelemolen – SAIeper - bruine pakken zonder nummer – 194

Deze onderstaande akte heeft wel een woordje uitleg nodig. Ze komt uit het Stadsarchief van Ieper en ze komt uit een wat duistere periode. In 1635 immers hadden de Fransen en de Nederlanders afgesproken om de 'Spaanse' Nederlanden – Vlaanderen en Brabant dus – op te splitsen onder hen, met als gevolg dat Frankrijk onder Lodewijk de XIII en Richelieu al heel snel Vlaanderen kwamen veroveren. Het zou duren tot het jaar 1642 vooraleer de Spanjaarden effectief deze landen weer konden beginnen veroveren.
In 1642 vielen we met Poperinge dus onder de Franse Koning of net niet en vandaar dat het mogelijk werd dat de Fransen bepaalde goederen aansloegen of confisqueerden.
Er is dus sprake van 'geconfisqueerde Franse goederen' in deze akte.
Betekent dit dat Chrsitiaen Boudens – de ontvanger van het bos van Houthulst – in dienst van de Franse koning Lodewijk XIII de werkt? Of werkt hij in dienst van de Spaanse koning Philips IV?
Het is mij alleszins niet duidelijk.
Daarbij komt ook de vraag hoe het mogelijk is dat de Abelemolen onder de 'Franse' goederen komt te vallen.
De molen is op dat moment eigendom van de familie Ghys – alleen de molenwal is eigenlijk eigendom van de abdij van Sint-Bertins te Sint-Omaars.

Hadden de Fransen – toen ze vanaf 1635 de Spaanse Nederlanden en ook Vlaanderen – veroverden – ook de goederen van de abdij van Sint-Omaars aangeslagen – en zo ja – hadden ze dan per vergissing gedacht dat de Abelemolen ook eigendom van de abdij was?
Meer vragen dan antwoorden.
De akte luidt als volgt:

Men ghebiet te pachte ter haulche van weghen **jo. Christiaen Boudens als ontfangher van sconincx busch van Outhulst,**
ende van de gheconfisqueerde fransche goederen int quartier van Ipere,
eenen wyntcoornemeulen ghenaempt den Abeelemeulen
staende ter plaetse vanden Abbeele onder de jurisdictie van Poperinghe,
met de huysynghe, scheure ende stallynghen mitsgaders vy ghemeten landts ofte daerontrent deaermede gaende soo die jeghenwoordelick in pachte ghebruyckt worden bij **Gillis De Vos**

Inghevolghe publicatien danof ghedaen ende dat voor eenen termijn van ses achtereenvolghende jaeren danof t'eerste ingaen sal te Ste. Maertinsmisse eerstcommende xvjc tweeenveertich ende verschynende Ste. Maertinsmesse xvj c drieenveertich op de condicien hiernae volghende
Alvooren den aennemenden pachter wert ghehouden over te nemen by prisie **alle het drayende werck vanden meulen ende de steenen, mitsgaders het stroydack vande huysynghe, scheuren ende stallynghe,** ende dat t'eynde vanden pacht over te leveren by ghelycke prisie, baten heffende ofte schade betalende
Item den voorseyde pachter wert ghehouden te stellen goede ende suffisante borghe voor sijnen pacht ten contentemente van den voorseyden ontfangher ende jaerlikcx de betalynghe te commen doen ten huyse vande selven ontfangher inde stadt van Ipre binnen de ses weken naer den valdach op peine van heerlicke executie
Item de voorseyde pachter wert ghehouden de voornoemde landen behoorelick te labeuren ende die te houden in goede note volghende de costume ende ustancie van aldaer op pene van dobbel schade te betalen
Item alle de landtcosten van pointinghen, settinghen ende alle andere soo ordinaire als extraordinaire blijfven ten laste van de pachter sonder eenighen afslach van pachte
Actum den **xxx oughst 1642**
Present meester Frans van Waterleet, ruddere heere van Waterleet voorschreven en d'heer Jan Hendericx, schepen van de sale ende casselrie van Ipere

De voornoemde meulen met de huysinghe ende landen daermede gaende is hoochst inghestelt by **Pieter Calf, Pieter Vande Lynde ende Gilles de Vos**, op vijfentwintich ponden grooten by jaere
Daernaer verhoocht by den voornoemde **Pieter Calf** met twee ponden grooten sjaers
By Gilles Devos met een pont groote sjaers
By Pieter Verlynde met een pont groote bij jaere
By Pieter Calf met noch een pont groote sjaers
Ende midts niemant meer en verhoochde is ghebleven op den voornoemde **Pieter Calf** voor de somme van dertich ponden grooten bij jaere
Toorconde als greffier
J. Letten – 1642

Opvallend hierbij is dat er geen sprake is van de familie Ghys.

Wat we hieruit vooral onthouden is dat de molen in 1642 in pacht genomen was door Gillis Devos. De nieuwe pachter moest van Gillis niet alleen het 'draaiende' werk en de maalstenen van de molen, maar ook de 'strodaken van het huis, de schuur en de stallingen, overnemen- bij 'prisie' of prijsing. Deze 'prysie' of 'schatting' werd doorgaans gedaan door beëdigde schatters – of mannen 'zich daarvan verstaande' zoals men gebruikelijk stelde.
Het was ten andere een gebruik in de streek bij het pachten van huizen en hofsteden, dat de pachters dienden in te staan voor het geregeld stoppen van de strodaken, waarbij men doorgaans '100 'gley' of strobundels , per jaar diende te voorzien.

We hebben drie kandidaat huurders die tegen elkaar opbieden: **Pieter Calf, Pieter Vande Lynde en Gilles de Vos**. *Het is Pieter Calf die het hoogste bod doet en dus normaal gezien de pacht verkregen heeft met een verhoging tot 30 pond groten.*

In de 'ommestelling' van het jaar **1642** *wordt* **Gillis Devos** *voor de Abeelemolen genoemd.*
Letterlijk staat er: **Gillis Devos** als ghebruuckere vande wynt coornemeulen ten Abeele – xij pond parisis. *Dit is ook het geval voor het daaropvolgende jaar 1643.*
In het jaar **1645** *is het echter* **Pieter Decalf** *die genoemd wordt om de ommestelling voor dit jaar te betalen.*
Letterlijk staat er:
Pieter de Calf B 5 gemeten – 4 – 0 – 0
Opden Abeele meulen – 9 – 0 – 0 =samen xiij pond parisis

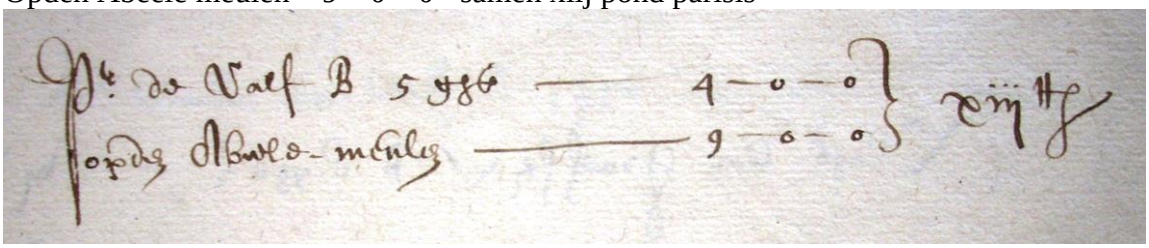

Ook in de Land- en bedrijfsboeken – SAP 355 – van het jaar 1645 wordt **Pieter DeKalf** *genoemd als molenaar van de Abeelemolen – terwijl Robert Ghys hier blijkbaar als eigenaar aangeduid wordt.*

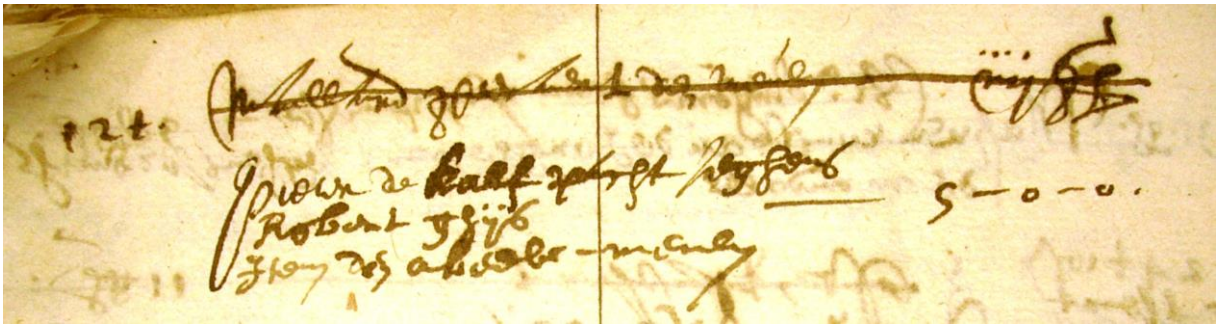

Pieter de kalf pacht jeghens Robert Ghys – 5 – 0 – 0
Item den abeelemeulen

Hoe de Abelemolen aan de familie Stroybier toekwam

Jacques Destailleur vond voor ons in de kerkregisters van Watou, dat Joos Stroybier senior op de 14de februari 1621 – Valentijnsdag – met **Christina Ghys** trouwde.

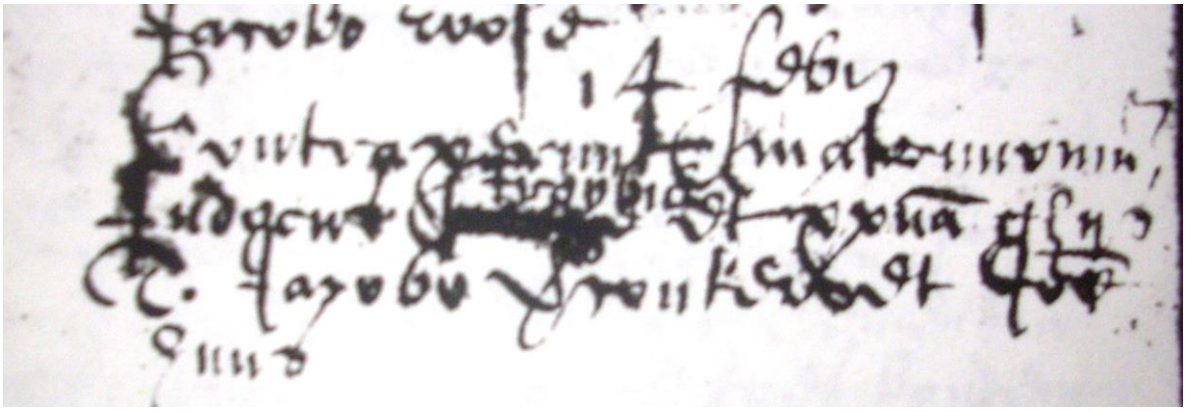

We nemen aan dat Christina Ghys de dochter van Jan Ghys was. Zij kregen een zoon, die net als zijn vader officieel Judocus heette, maar ook Joos of Josse genoemd werd.
Deze Joos Stroybier, de jonge, trouwde met Margareta Coteure in het jaar 1646 op de 3de februari.

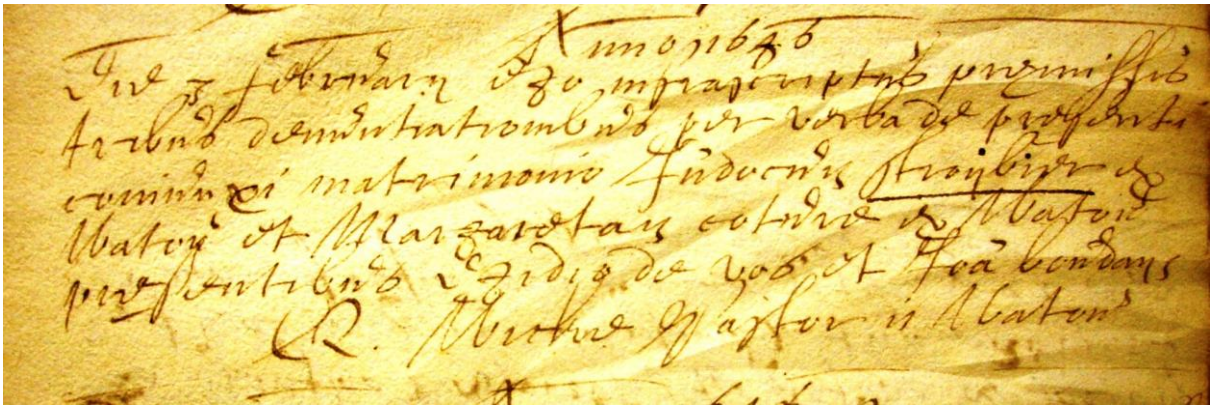

Het is deze Joos die op de 6de augustus 1650 verschillende delen van de Abelemolen koopt, van zijn nonkels. Even de zaak op een rijtje zetten:

Jan Ghys & Jacquemyne
!
Christina/Joos Stroybier – Robert – Abraham – Melchior/Cathelyne Du Foultoy - Marye?
!
Joos Stroybier & Margaretha Couteure

6 augustus 1650 – Verkoop van de Abelemolen - BE SAP A/POP OUD/01. SAP A/P.B./86

Burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe
Alle de gonne die dese presente brieven zullen syen ofte hooren lesen, saluut
Doen te weten dat heden, date deser voor ons commen ende ghecompareert sijn in persoone **Robert ende Abraham Ghys filius Jans** over hemlieden selven

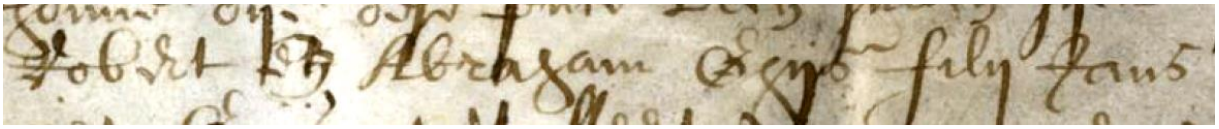

metgaders den selven Abraham als machtich by procuratie over **Cathelyne du Foultoy, wedewe van Melchior Ghys**
ghepasseert voor mannen van heere van de hove ende heerlickhede van **Pontpepers** opden sesthiensten ougst sesthyen hondert vichtich onderteeckent Frans Wenis - alhyer
Ghesyen ende ghelesen
de welcke hemlieden onterfden ende erfden **Joos Stroybier** alhier present ende accepterende in derthyen deelen van twintich, te weten den voorseyde **Robert ende Abraham** elck een seste ende de voorseyde **Cathelyne** het resterende dertyenste van een coornewintmeulen ghenaemt **den Abeele meulen**
met ghelicke part van de lande daermede gaende, groot onder boomgaert ende zaylantontrent vijf ghemeten, begrepen t'huys, scheure, keuken ende ander groene ende drooghe catheilen daerop staende - gheene gesondert nochte ghereserveert**, -**

bezet in pachte bij 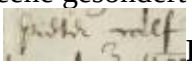 **Pieter Calf** dye daeranne heure hadde een termin van ses jaerren - t'eerste verscheenen Ste Maertensmisse xvj c neghenenveertich
ende daer voor vijventwintich ponen grooten sjaers –
sijnde inden selve pacht begrepen ontrent twee ghemeten leen die uytghehouden worden, sulcx dat den cooper t'selve leen naer proportie van de vulle heure sal suveren ende alleenelick proffiteeren van pachte van den naestcommende valdach
Voorts als 't loopen svercoopers proffiete
Aboutterende den voorseyde boomgaert metter oostsyde het saeylant van jo. Anthone de Mandole ende t'naervolgende groot ontrent vij – 7 - ghemeten ende het resterende ghemet saeylant compt bet noort aen **de Casselstraete** - streckende als vooren van oosten ende westen mijn heere van Niepe ende van zuuden den boomgaert ofte meulenhoff
ende nopende **den prys van 't draeywerck** moet den cooper hem contenteren ende reguleeren volghens de prijsbrieven
ende dat omme te godtspennyngen drye ponden parisis,
drye dobbel ducaeten te hoofcleede ,
mediateur een patagon
ende van hooghsten instel een dobbelen ducaet,
'toedys moet betaelen drye drye stuuvers van de pondt groote dat de partije ghelt ten ghelaghe, dovertheire half en half,
Voorts alle oncosten dependeerende van van dese vercoopynghe als attachen, publicacien, schryfven van de conditien, t'recht van de clercq, rouppere, erfven ende onterfven ende dyerghelicke scoopers laste zonder payement
ende van principalen coope de somme van twee hondert sesentachtentich ponden grooten vlamsch ter deductie van …

In de akte zit er hier een gat:

We proberen dan ook 'rond' het gat te lezen:
Te betaelen ghereet, metten halm, daerinne den cooper hem voluntairelick heeft laeten condemneren ende dese t'sijnen laste laeten …
Sal blijfven niet jeghenstaende coustuyme, verjaerthede ofte usantie contrarie daervan den cooper renonchiert alles achtervolghende …. *De quarte …* van de vercoopinghe ghedaen ten haulche; rustende onder den notaris Wenis-

ten welcken partijen van wedersijden hun refereeren, wesende zuiver ...
dan met wyntrecht scoopers laste,
hebbende sij eerste comparante tot meerder asseurance ende versekertheyt van de cooper tot betaelinghe van de voorschreven coop ende d'quistie van dyen, verbonden hemlieden persoon ende goet, present ende toecommende waer t'selve ghestaen ende gheleghen is,
In kennisse der waerheyt hebben wy ghedaen hanghen den seghel van erfvenissen der voorseyde stede ende teekenen by den clercq vande heere - de welcke verkent ende ghepasseert waeren ten extraordinaire halmdaeghe den sesten september sesthyen honder vichtich
toorconde

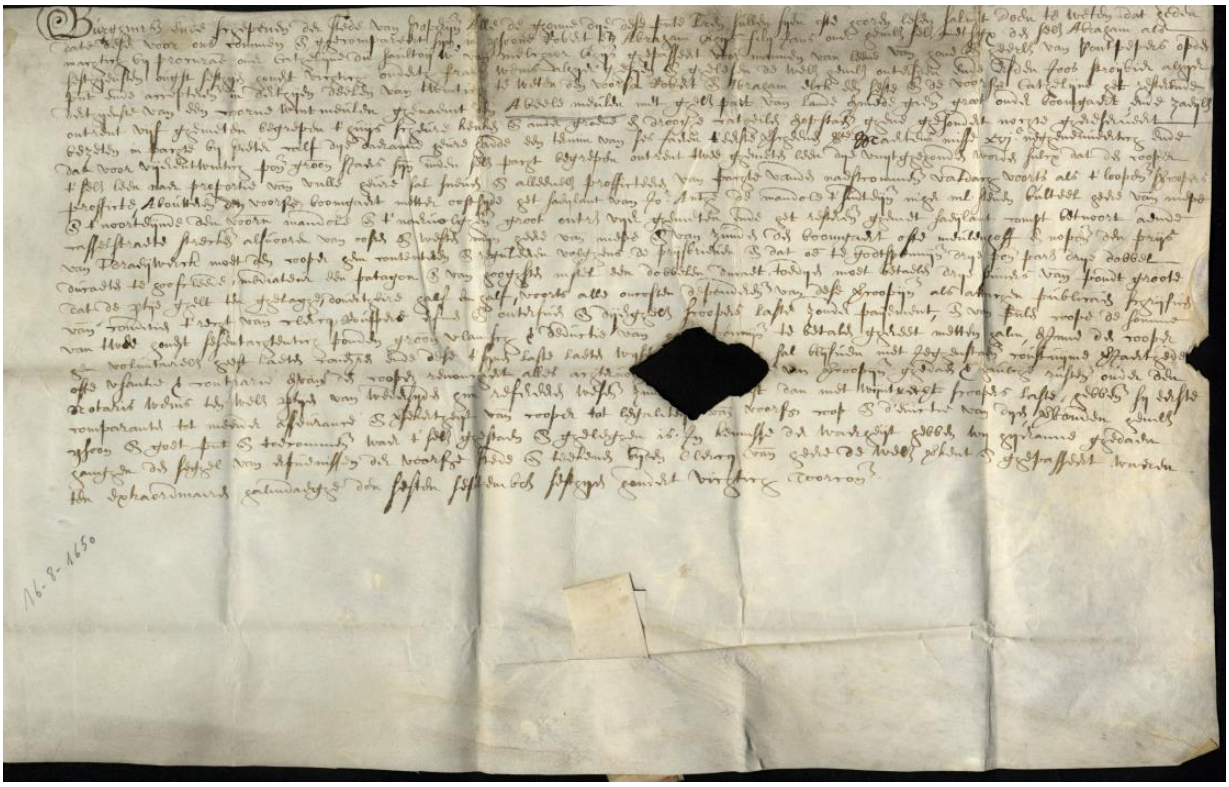

Om deze aankoop betaald te krijgen gaat Joos Stroybier een lening aan bij een zekere Jan Chierlec.

1650 – Abelemolen – SAP 355 – Land en bedrijfsboeken

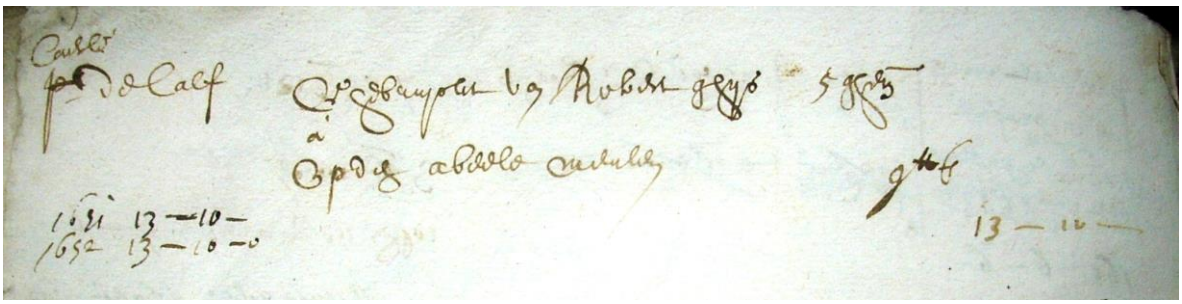

In de land- en bedrijfsregisters, maar ook in de ommestellingen – SAP 727a – zien we dat **Pieter Calf of De Calf** *molenaar wordt op de Abelemolen.*

13 januari 1651 – Een lening voor de Abelemolen – Renten – SAP 399

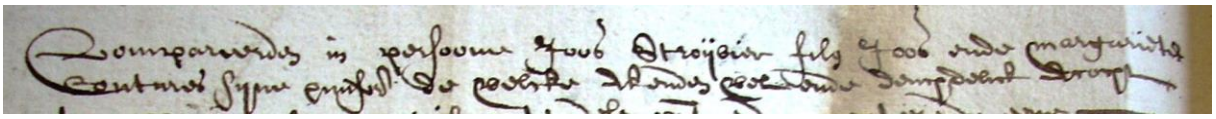

Compareerden in persoone **Joos Stroybier filius Joos ende Margriete Couteure** sijne huusvrouwe
de welcke verkenden wel ende deuchdelick vercocht te hebben aen **Jan Chierlec**
ten desen present ende accepteerende
eene erfvelicke losrente van ses ponden grooten vlamsch by jaeren - den pennynck sesthiene - voor de somme van **sessentneghenich ponden grooten vlamsch** byde eerste comparanten themlieden contentmente ontfaen volghende eene schriftelicke obligatie ghepasseert voor den notaris **Wenis** opden sesten 7bre 1650
dye by middel van dese jeghenwoordighe passeringhe wordt ghecasseert ende te niet ghedaen ende in ghevolghe van welck dese rente haeren cours ende loop sal nemen vande selve daete ende teerste jaer crois vallen ende verschynen zal den sesten 7bris van dit jeghenwoordich jaer sesthien hondert eenenvichtich ende soo voorts van jaere te jaere
eeuwelick ende erfvelick ghedeurende emmers totte effectuele lossynghe dye sal gheschieden tallen tijden alst de voorseyde rentegelders ofte hunne naercommers ghoedt duncken sal mits t"voorschreven capitael teenderwarf oplegghende - met sulcken ghelde als binnen deser stede den cours sal wesen - met verloop naer raete van tijden,
omme waervan den voorseyde rentier wel ende ghetrauwelick te versekeren ende affirmeren, hebben daerinne verbonden hemlieden persoon ende ghoedt present ende toecommende gheene ghesondert, nochte ghereserveert, by speciaele **de 13/20 deelen van een coornwyntmeulen ghenaempt den Abeelemeulen**
met ghelyck part vande landen mette groene ende drooghe catheelen daeropstaende,
groodt vijf ghemeten ofte daerontrent onder boomgaert ende saylanden,
abboutteerende tselve boomgaert metter oostsyde tsaylandt van **Jo. Anthoine de Mandoole**
Tzuudeynde **Michiel Steven Bulteel**, heere van de Niepe,
ende 't noordeynde den voornoemde Mandoole ende tnaervolghende saylant,
groodt ontrent een ghemet commende noordt aende Casselstraete, oosten ende westen de voorseyde heere van Niepe, ende van zuuden de voorseyde boomgaert ofte **meulenhof,**
welcke hypothecque de voorseyde eerste comparanten hebben vercreghen by coope jeghens **Robert ende Abraham Ghys**, volghende d'erfvenisse alhier ghepasseert den 7bre laetstleden,
hebbende daernaer den acceptant gheconsenteert inde voorschreven lossynghe ten tien egaele payementen behoudens tselve gheschiede **binnen de drye eerste jaeren** - omme by fraude van betaelynghe daerop te procederen naer costume in ghelycken chenseert
Actum present dheer **Jaecques Proventier ende Jaecques Folcque filius Jan** burchmeesters **Pieter Babelaere**, vervanghende **Jaecques Melis ende Christiaen Floor** schepenen
Den xiijde january 1651 – 13 janauri 1651

1653 - 1659 – SAP 357 – Land en bedrijfboeken

En daarmee was de Abelemolen voor 13/20 ste delen eigendom van Joos Stroybier.

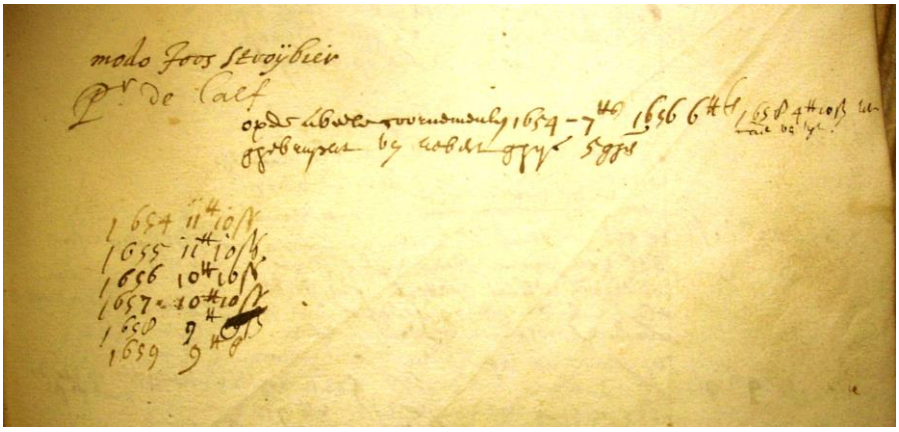

In deze periode blijkt – gezien de registers van de ommestellingen dat leden van de familie Calf, molnaars zijn op de Abelemolen. In 1650 vonden we Pieter Calf vermeld, in 1654 Caerle de Calf en in 1668 Clays de Claf. . Dit spreekt echter ht notitie in het land- en bedrjfsregister tegen. Daar staat immers het volgende:

Modo Joos Stroybier – Pieter De Calf

Op de Abeelecoornemeulen 1654 – 7 pond – 1556 – **gebruyckt by Robert Ghys** – *en dan de cijnsbetalingen voor de jaren 1654 tot en met 1659.*

Joos Stroybier was alleszins de hoofdeigenaar van de molen aangezien we ook zijn naam terugvinden in de registers van de proost – de ontvanger van de heerlijke renten van de stad Poperinge – voor de abdij van Sint –Bertins te Sint-Omaars.

Het klopt dus dat de familie Ghys – later Ghysel – de hoofdeigenaars waren van de molen – zodat zij de 'cijnsen en de kleine heerlijke renten in principe moesten betalen, maar de vamilie Calf was de molenaarsfamilie.

Daar lezen we het volgende over het jaar 1659:

CC
Het register werd opgemaakt door **George Queval** en de rekening werd afgesloten op de 11de september **1659.** – Proces Watoustraatmolen SAP 210

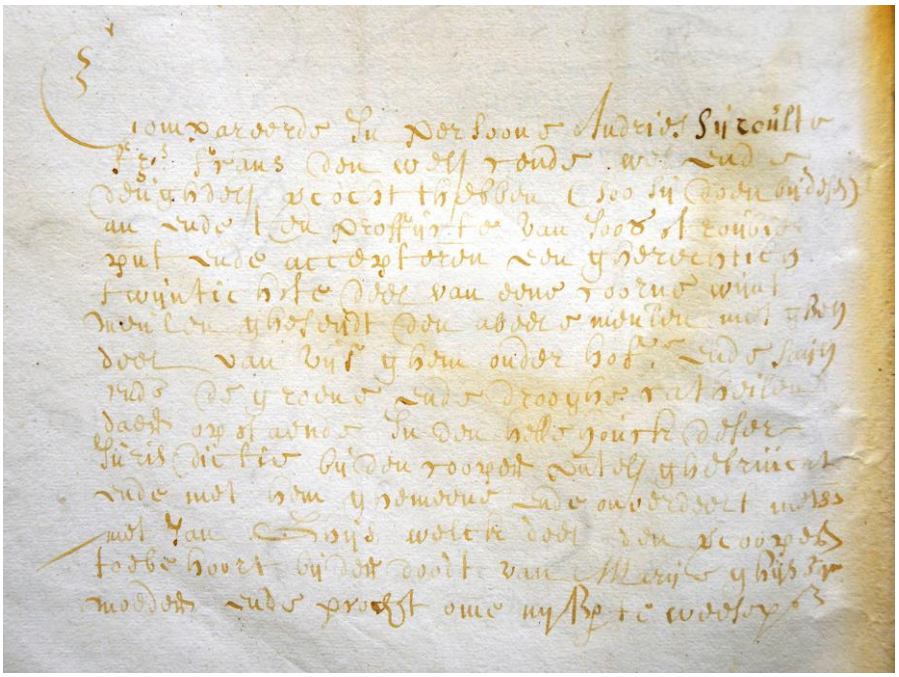

Op folio 254 hiervan staat het begin van de renten van de molens staande in de heerlijkheid van Poperinge 'à cause de la reconnoissance de l'octroy du vent'.
***Josse Stroybier** betaalt 3 pond parisis voor de motte van de molen **nabij Abele,** met daarnaast nog eens 40 schele voor het wind recht.*

Op de 21ste november 1661 bemerken we dat **Joos Stroybier** *nog 1/20ste van de molen aankoopt van een zekere* **Andries Sycoult.** *Hoe deze in het bezit gekomen is hiervan is ons niet duidelijk, maar hij moet wel een 'nakomeling' van de familie Ghys geweest zijn.*

Compareerde in persoone **Andries Sycoulte filius Frans**
den welcken wel ende deughdelick vercocht thebben (soo sy doen by desen)
an ende ten proffyte van **Joos Stroybier**,
present ende accepterende een gherechtich twyntichste deel van een coornewintmeulen ghezeydt den Abeelemeulen met ghelycke deel van vijf ghemeten onder hofstede ende sayland ende de groene ende drooghe cathylen daer op staende in den Hellehouck deser jurisdictie by den cooper presentelick ghebruuckt ende met hem ghemeene ende onverdeelt metghad'ers met Jan Moys, welck deel den vercooper toebehoort by den doodt van Marye Ghys, zijne moeder ende vercocht omme iiij schele te weesenpenninck, ter tafel xij pond grooten vlaems ende van principaele coop voor de somme van twaelf pond grooten vla'ems te betaelen mette halm dies den cooper myncken sal ccdiiij pond parisis over tmaken van synnen coop
Actum ten halmdaeghe present d'heer Nicolays VandenMaerle, burghmeester ende dheer Jan Deroode, Elleboo, Maerle ende Bollaert, schepenen
wesende xxi novembre 1661

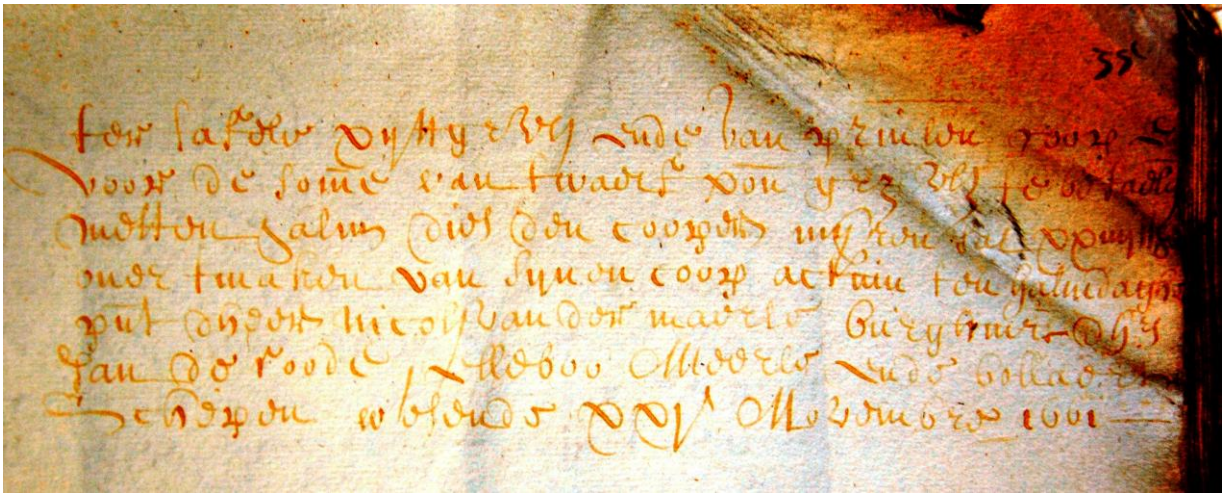

Wie Marye Ghys – gehuwd met Andries Sycoulte juist is, is mij niet duidelijk – ofwel is het een tante van Joos Stroybier, ofwel is het een nichtje.

Joos Stroybier & Margriet Couture + 24 juni 1660 – begraven Onze Lieve Vrouw
!

- **Pieter Stroybier** - ° 1652 – te Watou
- Jan Stroybier - ° 1655
- Janneken Stroybier - ° 1647 – te Watou
- Marie Stroybier - ° maart 1649 te Watou

Het is deze Marie Stroybier, geboren in maart te Watou die later huwt met **Carel Ghysel** *en die vroeg – op 29 jarige leeftijd overlijdt. De uitvaartplechtigheid gaat door in de Onze Lieve Vrouwkerk te Poperinge met een kleine dienst.*

21 juli 1662 – Overlijden van Margriet Couteure – Verdeling van de Lauwyckx en Abeelemolen - SAP 323 – register deelloten 1660 – 1672 - f°51 r°

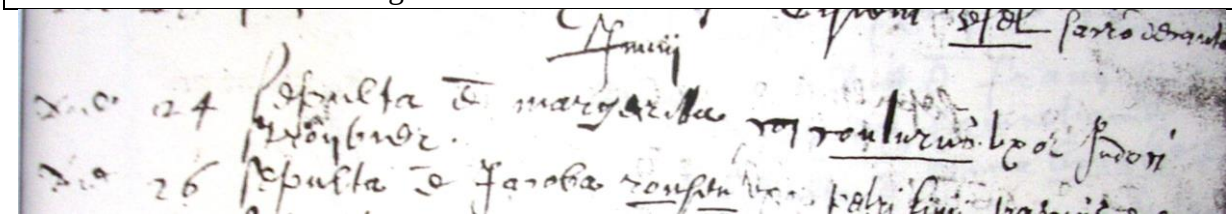

Begraving van Margriet Couture – 24 juni 1660

Wanneer Margriet Couture komt te overlijden wordt haar erfvenis verdeeld. Haar drie kinderen zijn nog minderjarig en daarom werd er een 'deellot' opgemaakt.
Het is Simon Couture, de broer van Margriet – oom van de kinderen, die als voogd voor de kinderen optreedt.
Het deellot geeft een heel goed beeld van de bezittingen van de Watouse molenaarsfamilie Stroybier.

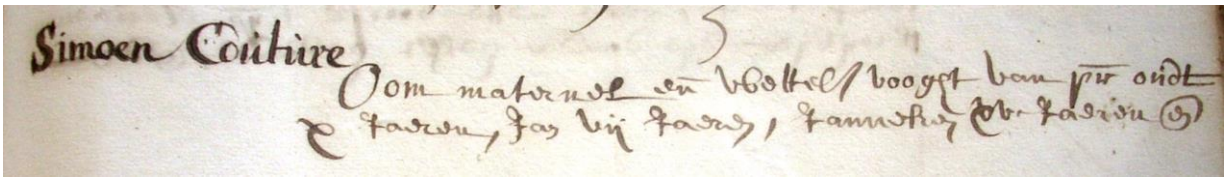

Simoen Couture.; Oom maternel ende wettelijck vooght van **Pieter,** oudt X jaeren, **Jan**, oudt VIJ jaeren, **Janneken** XV jaeren ende /v°/ **Marie** XIII jaeren al ofte daerontrent de vyer kynderen van **Joos Stroybyer bij Marguriete filia Mahieu Couture**
ende dat vande goedynghen hemlieden ghesuccedeert bijder doodt ende overlyden vande voorseide **Margriete Couture** hunne moeder
overleden inde Hellehouck deser jurisdictie van Poperynghe
ghedie der selve stede op den **24en juny 1661**,
zaliger memorie ende hun anghedeelt int verscheet vande voornomde hemlieden vader voor hun eyghen ende propre goedt tgonne volght.
Alvooren goedynghen commende vande syde vande blijfver hem anghedeelt ter vader doodt volghende zijn plecklodt van daeten **laesten 7bris 1662** onderteekent J. Tandt. Eerst tachste van drye ghemeten en half lants wesende behuusde hofstede inde prochie van Watou onder de heerelijckhede vande Douvie, ghemeene ende onverdeelt met hemlieden vaeder die een ghelycke achtste heeft, de kynderen van Adriaen Stroybyer wyer een vierde competeert, ende voorts met den heere van Beaurepaire - causa uxoris - wyer dander helft is toebehoorende streckende oost ende west - metten oostheynde tlant vande voorseyde kynderen Adriaen Stroybyer - metter zuyt zyde tleen vande heere vande Vendeville, - met westeynde de meulendreve ende metter noortzyde de kynderen Jan van Eecke de haeghe rontomme inclus, catheilen daer op eest drooghe danof alhier t'4e competeert.

Alvooren **twoonhuys** drye caemers lanck metten onderlaetten van achter metghaders de stallynghen ten oosteynde, appenderende ende dependerende,
Item **de scheure** twee wynckels lanck met een dersch vloer inde middel ende op elck eynde een stal,

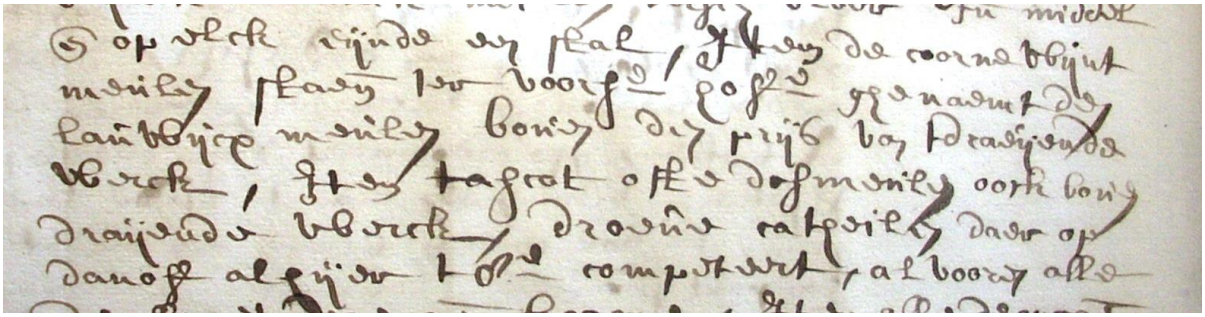

Item **de coornewintmeulen** staende ten voorschreven hofstede ghenaemt **de Lauwycx meulen** boven den prys van tdraeyende werck,
Item **tascot ofte rosmeulen** oock boven drayende werck,
groene catheilen daer op danof alhyer t'8e competeert,
alvooren alle de fruyt draeghende boomen,
Item alle de opgaende ende bollaerde boomen, ghemeene de voorscreven drooghe catheilen met hemlieden vaeder die een ghelycke 4e competeert, ende mette voorseide kynderen **Adriaen Stroybyer** dye dander helft hebbende,
ende /f°52r°/ voornomde groene catheilen zijn ghemeene ghelick tvoorschreven lant, zynde dhelft vande voorseide drye ghemeten en half lants metghaders alle de voornomde drooghe catheilen ende de helft vande groene catheilen belast met een losrente van X p. grooten sjaers ten prouffycte vande heere vande wissche - vallende jaerlicx XXen Xbre danof dit lodt moet betaelen een 4e sweesen vader gheldende vyerde ende de kynderen **Adriaen** Stroybyer dander helft, in ceuren den voorseyden meulen ende ander catheilen (metghaeders tvoorscreven lant preter tgonne den voornomde heere van Beaurepaire is toebehoorende aen Chrystiaen Leys emmers tdeel van deser lote, ende sweesens vaders, drye jaeren, naer half maerte 1660, voor de somme van XV p. gr. tsiaers boven de conditien als bij pachte ..... ,
noch patrimonie vande blijfver,

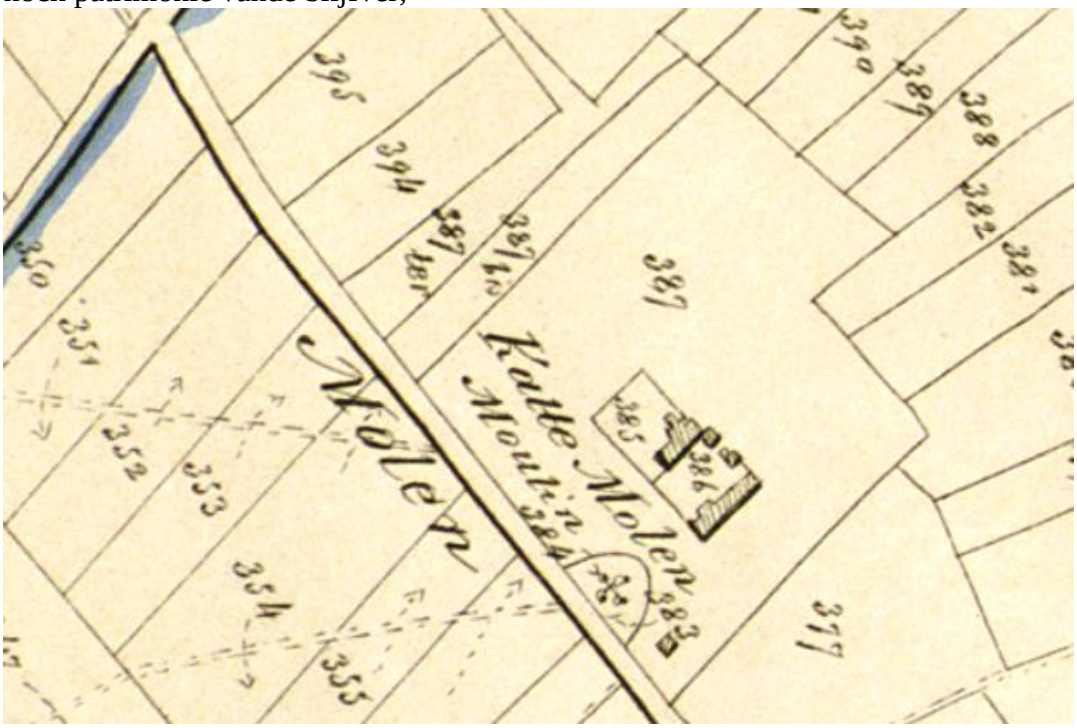

Poppkaart

Alvooren de helft van eenen ghemet IIIIxx XVIII roeden, **buschlant i**nde voorseide prochie van Watou ghemeene met hemlieden vaeder wien dander helft competeert, streckende zuydt ende noordt, ende oostzyde, telst de kynderen dheer Nicolais De Pours voor desen ghemeene metten voorseide partye, van zuyden telst van kynderen Guillaumes Looten westen delsten Jan Mamplau, Mahieu Stroybyer ende andre ende van noorden de voorseide kynderen Pours ligghende dese partye oost van Beauvoorde elsten dus hyer over dhelft, twee lynen preter Ic roeden
Item t'4e van twee lynen IX roeden **zaylant** inde voorseide prochie onder de heerelyckhede van **Cortewille wat zuudt vande voorseide meulen**, ghemeene met hemlieden vaeder die een ghelicke 4e heeft ende mette kynderen van Guillaumes De Vos wyen dander helft is toebehoorende - streckende oost ende west van oosten de meulendreve - van zuuden de wedewe Jooris Cappoen, - westende kynderen Mailliaert Baert ende van noorden Jooris De Bats ende andere modo Cornelis Verhille dus hyer LII 1/4 roeden de voorseide 52 l/2 roeden met dander helft is ghebruickt bij den voornomde Leys voor 4 p. par. siaers,

Goedynghe commende vande zyde vande overleden *Margriet Couture* - haer anghedeelt ter sterfhuyse van haerer vader de welcke hem anghedeelt zijn gheweest ten sterfhuyse van /f°52v°/ Simoen Couture zijn oom volghende zijn deellodt van daten XIen Xbre 1627 onderteeckent N. Pours ende P. De Mol
Alvooren dhelft vande vyf deelen van achte vande naerschreven partyen van lande ghemeene met Simoen Couture, wien de wederhelft is competerende metghaders met, tnaervolghende achste coopscadt, ende Jan Denys causa uxoris die oock een ghelicke achste heeft ende met den voornomde Couture A wien tresterende achste competeert bij coope jeghens Ghileyn Focqueur, beneffens tvoorseide achste coopschadt vande sterfhuyse al **onder dheerelyckhede vande Douvie** inde prochie van Watou voorseit, eerst van twee ghemeten preter XXXV roeden **zayland** uyten twee sticken - zyden an anderen, streckende tsaemen oost ende west - toosteynde den naervolghende **ghersbilck** groot ses vierendeel III roeden, de zuydtzyde tzaylant daeldynghen Jaeques Desmaretz, twesteynde van Jacob Verschave ende de noortzyde de selve weduwe ende naervolghende partye
Item van vyf vyerendeel preter III roeden **boomgart** streckende zuudt en noort tzuyteynde de voorseyde partye tvooreynde de beede d'Ie volghende partyen van oosten de ses vyerendeel XXIIII roeden ghers, hier achterstaende ende de westzyde de voorseyde wedewe Verschave scheeden van dandre op staekende eener steenen pael middel vyer stede ende de west wegh vande dersch vloer' vande scheure de haeghe al mede gaende, catheilen daer op ghemeene als vooren, eene vaulte caemer met eene kelder daer onder scheedende op tmidden vande dobbel vyerstede appenderende ende dependerende,
Item **eene scheure** noort vande selve met een koestal, oost daeranne appenderende ende dependerende,
Item alle de opgaenden en fruyt draeghende boomen ende bollaerden
Item de helft vyf deelen van achte van een ghemet preter XXXIen roeden teender **ghersbilcxken** met een walleken daer inne, happende ten noordt houcke, streckende oost ende west, toosteynde tnaervolghende ende telst vande kynderen vande heere van Belcquin van zuuden de voorgaende partye van westen thelst vande voorseide Weduwe Verschave de haeghe inclus ende van noorden tvoorseide elst ende thofplecxken van Cornelis de Coustere,
Item van een ghemet preter XXXIII roeden **zaylandt** streckende oost ende west, toosthende tot half een beke de zuydtzyde, tnaervolghende ende /f°53r°/ Ende de twee voorgaende partye van westen tvoorgaende ende de noortzyde tvoorseide elst de haeghe inclus
Item van ses vyerendeel XXIIII roeden **gherslant** daer een beecxken deure loopt streckende zuydt ende noordt, zuydt eynde de voorseide wedewe Verschaeve van westen de voornomde

vyf vyerendeel III roeden hofstede van noorden, tvoorgaende ende tvoorscreven elst, thaeghschen inclus ende van oosten tghers dheer Jaeques Walleweyn causa uxoris zynde de voorseide landen belast met bijleven ande hoverledens moeder ende voorts met bijleven ande sweesens vader naer costuyme,
Coopschat van hoverledens vader‘ belast met bijleven aende sweesens vader, dhelft van drye deelen van vyere van delft van een half ghemet een roede gherslant ghemeene metten voornomde Simoen ende tnaervolghende conquest ende voorts met soverledens moeder wien de resterende helft van tvoorseide half ghemet een roede
competeert, abbouterende van oosten den voornomde Walleweyns, van zuyden de naervolghende partye van westen de voorgaende twee preter‘ XXXVen roeden, ende van noorden de voorseide Wedewe Verschave
Item dhelft van drye deelen van vyere van **dhelst** van drye vyerendeel XXVII roeden gherslant ghemeene alsvooren, streckende zuydt ende noort tzuytheynde tzaylant van dAbdye van Sinte Nicolais binnen Veurne doostzyde den voornomde Wallewyn, van westen de kynderen Jaeques Desmaretch, ende van noorden tvoorgaende de haeghen van oosten ende westen medegaende,
Item de helft van ghelicke deelen van helft van een ghemet XX roeden **zaylant** ghemeene alsvooren doostzyde Chrystiaen van Opstaele tzuydt lant de kynderen A. Masselis fs Jan de westzyde **tdoodemantstraetke**n ende tnoorden tot half beke daer over tlant van voornomde Wallewijn

Conquest vande blijfver met doverleden `
Alvooren de helfte van een achste deel van alle de voorseide partyen van lande (ghemeene met hemlieden vader die dander helft competeert) commende van soverledens vader vercreghen by coope van **Ghileyn Focquenier** beneffens een ghelicke achste ghecocht bij den voornomde /f°53v°/ **Simoen Couture** Poperynghe hellehouck,

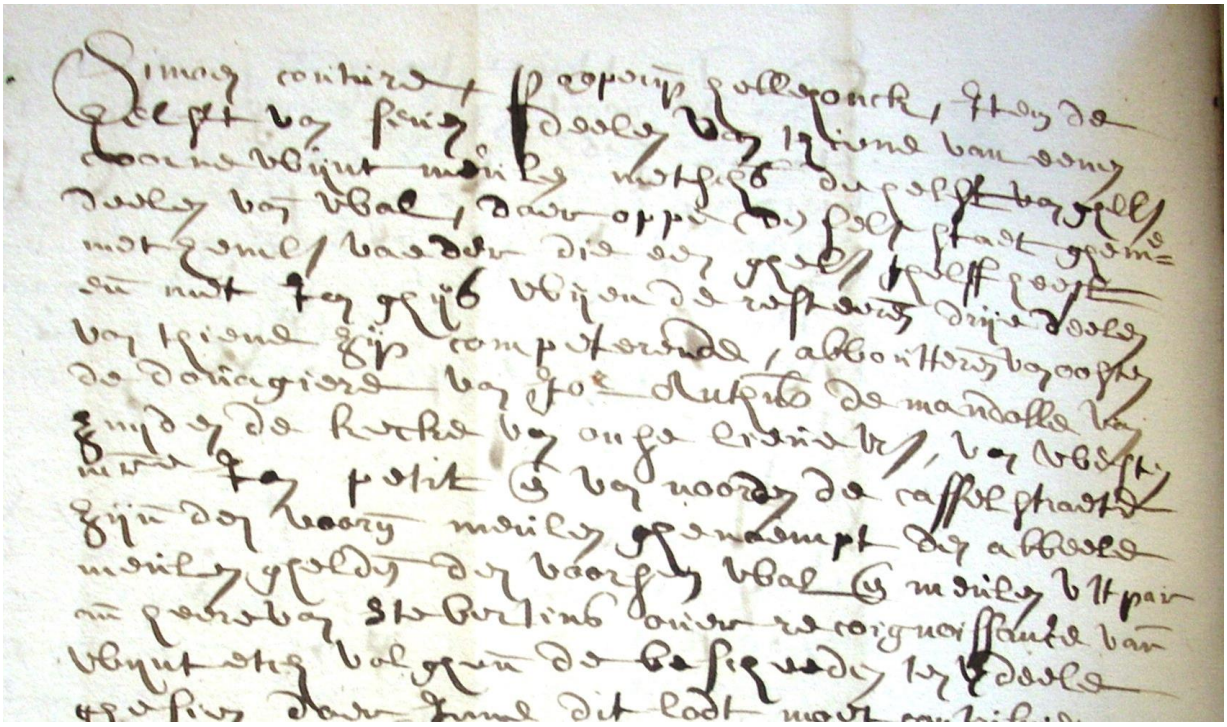

Item de helft van seven deelen van thiene van **eenen coornewyntmeulen** metghaders de helft van ghelygke deelen vande wal, daer oppe de selve staet ghemeene met hemlieden

vaeder die een ghelycke helft heeft ende met **Jan Ghijs** wyen de resteerende drye deelen van thiene zijn competerende,
abboutterende van oosten de douagiere van Jonker Antheunes de Mandolle van zuyden de kercke van Onse Lieve Vrouwe, van westen meestere Jan Petit ende van noorden de Casselstraete zijnde den voornomde meulen ghenaempt **den abbeele meulen** gheldende den voorseiden wal ende meulen V lib. Par. Aen de heere van Sinte Bertins over recoignoissance vande wynt etc.
volghende de bescheeden ten verdeele ghesien daer inne dit lodt moet contribueren naer partie ende hemlieden vader ende Jan Ghijs tsurplus,

Item ghelden deelen ende ghemeene alsvooren van vyer ghemeten onder hofstede ende zaylant streckende meerst zuydt ende noordt, doostzyde aldaer happende twee keeren tlant vande
kinderen Guilles de Backere dhofstede van heere vander Niepe, van zuyden den vytwegh vande selven van westen de douagiere van Jonker Antheunes de Mandolle ende van noorde de selve ende de naervolghende partye de haeghe rontsomme incluus, catheilen daer op, ghelicke deelen alsvooren ende ghemeene van twoonhuys mette stallynghen daeromme appenderende ende dependerende,
Item ghelycke deelen ende qhemeene soo voorseit is vande scheure oost vande huysen mette stallynghen daer annex,
Item ghelycke deelen van tovenkodt zuudt vande huyse,
Item vande groene catheilen soo opgaende fruytdraeghende als boollaerde boomen,
Item ghelycke deelen ghemeene als vooren van een ghemet zaylant streckende soo voorseit is doosten tlant van voorscreven weesens Backere
zuytteynde de voornomde hofstede (de westzyde de voorseide douagiere, van Jonker Antheunes de Mandolle ende tnoortheynde de voornomde Casselstraete vercreghen de voorseide seven deelen van thyene vande meulen ende landen bij coope jeghens Roobeert ende Abraham Ghijs.
Emmers de derthyen deelen van twyntich volghende derfvenisse ende acquit van betaelynghe van date Ven Xbris 1650
ende tresterende twyntichste deel bij coope jeghens **Andries Deroultre** volghende tacquit van betaelynghe van daeten den 21en Qbre 1661 ten verdeele ghesien dees erfve stane (?) staet vercocht op de grootte van vyf ghemeten
belast de voorseide deelen met een rente van VI lib. grooten sjaers aen de wedewe Jan Theulier vallende jaerelicks eersten 7bre dye subject is reductie danof dese weesen betaelen moeten deen helft, inschulden sullen ontfanghen van Chrystiaen Leys d'helft van tgonne hij schuldich is over dhelft vande prijs van tdrayende werck van de **Lauwyck** meulen boven betaelynghe IIIc XVI lib. par.,
Item sullen haelen ten weesen ghelde op hemlieden vader over hunne portie inde vlietende ende inhauen (?) catheilen in schulden ende ghereeden pennynghen zuvere boven alle vyt schulden ende dye by hem te versekeren naer costuyme de somme van VIIc IX lib. par.
dus hyer de selve VIIc IX lib. par.
Aldus ghetrocken vyt den originelen staet van goede ghemaeckt ten voornomde sterfhuyse dye ghesloten was op alle behoorelijcke protestatien ter presentie vande blijfver ende vooght vande weesen bij meetsere Robert Tordeur ende Andries Beke deellyeden, ende daer mede bevonden taccordeeren.

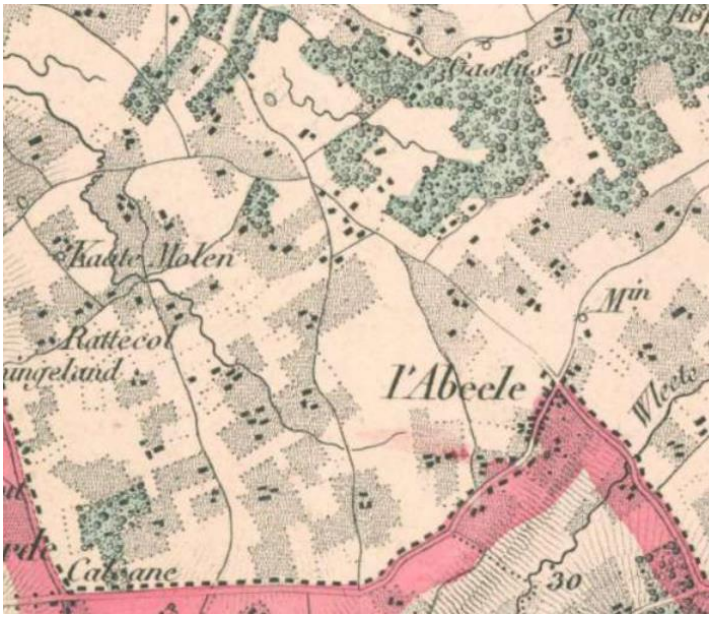

Toorconde als clerq in deele ende was onderteeckent A. Beke, den blijfver heeft tot verzekertheyt vande voorscreven weese verbonden alle zijn goedynghen inde staet begrepen ter acceptaetie vande vooghden present heere Nicolais Diedeman, voorschepen vervanghende Floor schepen **deser 21en july 1662** welcke kennisse ander mael ghenomen van V-den april 1663. In staete ghehouden 1664, In state 1665, in staete 1666, in staete 1667, in staete 1668.

Uit de voorgaande lange akte, blijkt ook dat de familie Stroybier, niet alleen een groot deel van de Abelemolen in handen had maar ook het 8ste van de Lauwickxmolen.
Deze molen staat beter bekend als de 'Kattemolen' en bevond zich – zoals we in deze akte bemerkten – in Watou. Op de Franse kaart uit 1836 staat deze molen vermeldt alsde 'Kaate Molen' en hierop is het duidelijk dat de molen niet ver van de Abelemolen gelegen was.

De eigendomtitel van de Abeelemolen was toen als volgt:
7/10 was eigendom van Joos Stroybier en de kinderen
3/10 was eigendom van Jan Ghys
De molenaar was in 1661 – volgens de ommestellingen **Joos Stroybier** *zelf, net zoals ook in 1662. In 1665 en 1667 vinden we terug* **Clays de Calf** *en in 1673* **Carel Ghysel.**
Carel Ghysel blijft molenaar tot en met 1687.
We vinden in 1690 voor het laatst Carel Ghysel , maar daar wordt **Jan Stroybier** *ook genoemd. Jan neemt blijkbaar in de praktijk de molen over van Carel Ghysel want in de volgende jaren – 1692 en 1693staat zijn naam in de ommestellingen.*
In 1693 vinden we dan **Pieter Vuylsteke** *als molenaar. Zijn naam wordt wel afgewisseld met* **Jacob Vuylsteke** *tot in 1702.*

Jacques Destailleur *vond voor ons dat Josse of* **Joos Stroybier** *– weduwnaar van Margriet Couture overlijdt op de* **29ste december 1695.**
Zijn deel van de Abelemolen blijkt later in het bezit te zijn van zijn oudste zoon ***Pieter*** *of Petrus.*
Pieter is 23 jaar oud wanneer hij huwt op de 27ste maart 1674 met ***Marie Loones*** *die afkomstig is van Godewaartsvelde of Godsvelde. Als getuigen worden Judocus Stroybier – de vader dus -,* **Joannes** *Stroybier, zijn broer en Maria Couteure, waarschijnlijk een tante, genoemd.*
Eigenaardig genoeg worden er expliciet geen getuigen van haar kant genoemd.
Van Pieter Stroybier en Marie Loones zijn de volgende kinderen gekend – die te vinden zijn in de kerkregisters van Watou:
Joanna *Stroybier, geboren in oktober 1685 –*
Petrus Jacobus *Stroybier, geboren in de maand januari 1693 –*
Anna *Stroybier, geboren op de 12de augustus 1696 en*
Isabella Francisca*, geboren op de 31ste oktober 1700.*

Het is mogelijk dat er oudere kinderen zijn, maar die zijn alleszins niet in de kerk van Watou gedoopt. Misschien woonde Pieter Stroybier in het begin van zijn huwelijk ergens anders, misschien wel in Godsvelde, van waar zijn vrouw afkomstig was?
Pieter Stroybier overlijdt te Watou op de **10de februari 1701**. *Zijn vrouw Maria Loones sterft eveneens te Watou, maar dan op de 14de januari 1712.*

Wanneer **Joannes of Jan Stroybier** *overlijdt laat hij een zoon Jozef of Josse Stroybier achter – een dochter Marie Magdalena die op 17 juli 1712 te Watou huwt met Joannes Plitsiet –*
En een dochter Joanna
En een dochter Marie Catharina waarmee Joannes van Oost huwde

In de tabellen van het hoofdgeld van het jaar **1695** *wordt* **Pieter Vuylsteke**, *die in die tijd molenaar op de Abelemolen was, als een 'arme' molenaar gezien en moet dermate veel minder hoofdgeld betalen als andere molenaars.*
Hij is niet de enige 'arme' molenaar te Poperinghe. Ook **Antheunis van Doorne** *– de molenaar van Steentjemolen – moet maar 3 pond parisis betalen, net als de weduwe van* **Jan Andries,** *molenares. Zij was de weduwe van de vroegere molenaar op Steentjesmolen.*

Jacques Destailleur ging ook op zoek naar **de familie Vuylsteke** *en vond deze familie deels in de Onze Lieve Vrouwkerk te Poperinge en deels in Boeschepe.*
Pieter en Jacobus Vuylsteke waren hoogstwaarschijnlijk broers.
Van **Pieter Vuylsteke** *vond hij dat gehuwd was met* **Catharina Waghemaeker** *te Westouter.*
Hij vond tevens de doop terug van één kind in het jaar 1695. Toen werd **Maria Teresia** *geboren. De pter was Matheus Vuylsteeker en de meter Francisca Waghemaeker.*

Jacobus Vuylsteker *was gehuwd met* **Joanna Dehont**. *Ze verloofden zich op de 28ste juli 1696 en trouwden op de 2de september 1696.*
Ze kregen een hele reeks kinderen:
Johannes Baptist – *Gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk – 28 november 1698*
Theresia – *Gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk - 26 januari 1700 – het kind stierf al in 1701*
Maria Joanna – *Gedoopt te Boeschepe - 23 maart 1704 - dit kind stierf in 1718*
Petronella Jacoba – *Gedoopt te Boeschepe - 6 februari 1708 – dit kind stierf in het jaar 1719*
Joannes Baptist – *gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk – 13 november 1709 – het feit dat dit kind ook Jan Baptist geheten werd, net zoals zijn broertje – betekent waarschijnlijk dat dit broertje ondertussen gestorven was.*
Jacobus Nicolaus – *gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk – 12 maart 1712 – en gestorven in hetzelfde jaar 1712*
Godefridus Mattias – *gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk – 24 februari 1713 en gestorven in hetzelfde jaar 1713*
Jacobus – *gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk – 9 mei 1714 en gestorven in het jaar 1723*
Johannes Josephus – *gedoopt in de Onze Lieve Vrouwekerk – 23 december 1716*

Van de negen kinderen die geboren werden – werden er uiteindelijk 2 volwassen: Joannes Baptist en Johanne Josephus.

Joanna De Hont werd geboren als Joanna Clara De Hont op 2 januari 1677 op de Onze Lieve Vrouwparochie als dochter van Johannes en Cornelia Glorieus. Ze stierf op de 21ste juni 1737.

Jacobus Vuylsteke – *de 'oude' – molenaar van de Abelemolen werd 90 jaar oud en stierf op de 31ste juli 1760. Twee dagen later werd hij begraven.*

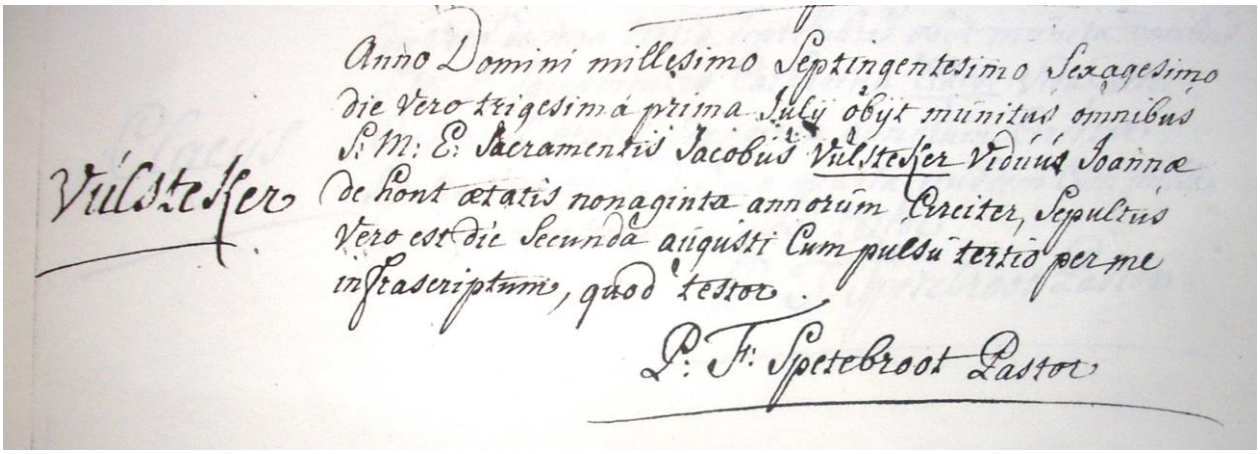
Anno Domini millesimo Septingentesimo Sexagesimo die vero trigesima prima Julij obyt munitus omnibus S:M: E: Sacramentis Jacobus Vulsteker viduus Joannæ de hont ætatis nonaginta annorum circiter, Sepultus vero est die Secunda augusti cum pulsu tertio per me infrascriptum, quod testor.
Vulsteker
P: F: Spetebroot Pastor

In het extract uit de terrier van de proostdij van het jaar **1696** – *zie het proces van de Potterstraatmolen* – blijkt dat het de erfgenamen van Josse of Joos Stroybier zijn die voor dit jaar het windrecht en de taksen dienen te betalen.
De molen bracht voor de eigenaars blijkbaar niet veel op want we vinden op de 25ste juni 1699 een aanvraag tot het mogen verkopen van de molen 'à la haulche' – nu zouden we zeggen of hij openbaar verkocht mocht worden aan de hoogste bieder.
Het is Pieter Stroybier, die op dat moment van ¼ van de molen eigenaar is – de kinderen van zijn broer Jan heeft ook een vierde – Carel Gysel heeft een vierde en het andere vierde is van de kinderen van Antheunis de Vos. Zou deze gehuwd geweest zijn met één van de dochters van Joos Stroybier?

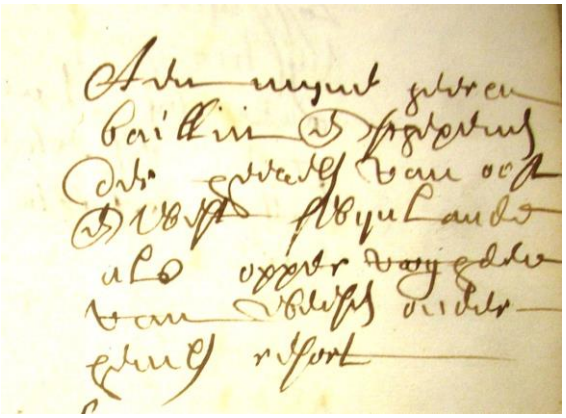

25 juni 1699 – SAP 856 – Swynland – folio 17

Acte – myne heeren bailliu ende schepenen der heerelickhede van oost ende west swynlande als oppervooghden van de weesen onder hemlieden resort

Supplierende vertoont reverentelick **Pieter Stroybier** als vooghd vande weesen **Jan Stroybier** hoe ande selve kynderen competeert

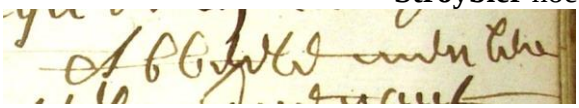

tvierde vande Abbeelemeulen met gelyck advenant vande erfve ende voorder groene ende drooghe catheilen – gemeene met den suppliant over gelyck vierde – **Carel Gyselen** die oock een vierde heeft, voorder de kynderen van **Antheunis de Vos** die de resterende vierde hebben – in **pachte den selven meulen** ende landen **meester Frans van Belle** eenen termijn van drie tot sesse jaeren –
d'eerste drie ten advenante van vierthien ponden grooten vlams by jaere ende de drie letse vyfthien ponden grooten vlams sjaers –
synde den selven meulen ende landen belast met eene losselycke rente bedraeghende een en vijftich ponden twaelf schelle parisis by jaere

ende subject aen groote erfelicke pachtsorghen datter **geen ofte luttel baete** vande zelven meulen ende landen blyven voor den proprietaris – bovendien dat het is het is odieux goet ter cause vande gemeensaemheyt voornoemt
welcke redenen de medecomparanten syn van intentie den selven meulen ende **landen te vercoopen a la hauche** op gewin van wynpenninghen ghelyck gheschiet in alle publicque vercoopynghe nemaer alsoo sulcx niet en vermach te gheschieden int regart vande selve weesen sonder prelavable octroy van ulieden mijne voornoemde heeren – oorsaecke waromme den suppliant hem keert tot de selve – oodtmoedelyck biddende geliefve
folio 19
ghedient te syne van te consideren de premissen deser ende dat de vercoopynghe voor de selve weesen favorabel is – oock dat den verthoonder tot employ van tgonne sy sullen proffiteren sal lossen eene rente die sy beset is op hemlieden meulen gebruyckt by **Frans van Bellee** by dies te verleenen octroy in forma twelcke doende aleer hier op te disponeren advies vande naerste vrienden – actum camer 15 juny 1699
Torconde als greffier ende onderteeckent J.B. Raule
Wij onderschreven naerste vrienden ghe-informeert synde vande inhout deser requeste syn van advies te consitueren inde versochte vercoopynghe laetende niet min alles tselve ter voorschreven dispositi!e van ulieden myne voornoemde heeren
Toorconde ende waeren onderteekent **Charles Ghysels ende tmarck Christiaen Ghysels**

De wet octroierende de versochte vercoopynghe mits doende den aflos vande rente by desen geroert ende doende rekeninghe
Actum in camer **25 juni 1699**
Torconde ende was onderteekent Raulé

Uit het navolgende proces tussen **Pieter Salomez en Jan Baptist Bascoo of Bascop***, blijkt dat de eigenaars van de molen de weduwe* ***Pieter Stroybier en Carel Gysel*** *zijn.*
Pieter Stroybier is dus rond 1700 gestorven.
Zoals we zien in de voorgaande akte, krijgt Pieter Stroybier van de wet de toelating om de molen openbaar aan de meest biedende te verkopen. Indien de verkoop van de molen effectief doorgegaan is, waar we geen bewijzen van gevonden hebben – is het dus toch Pieter Stroybier die de andere parten van de molen opgekocht heeft.
Het volgende proces tussen Pieter Salomez en Jan Baptist Bascoo illustreert een totaal ander aspect van de molenaar.
In 1702 is Henri Ghysele nog even molenaar, maar blijkbaar is na dat de molen gekocht is geworden door Jan van Belle - Jan Baptist Bascoo op de molen als molenaar gekomen.
Lang is hij er echter niet gebleven want in 1707 laat hij de molen over aan de molenaar **Pieter Salomez***. De schatting of 'prysie' van het 'draaiende en roerende werk' van molen, brengt moeilijkheden mee.*